ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΕΤΟΣ Γ'. ΑΡΙΘ. 32 | *Ἐν Πειραιεῖ Νοέμβριος* 1885 | ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ Δ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΚΥΚΝΟΣ

ΕΝ ΤΗ ΠΟΙΗΣΕΙ ΚΑΙ ΤΑΙΣ ΚΑΛΑΙΣ ΤΕΧΝΑΙΣ

Μέγας πολέμιος τῆς ἰσότητος ἡ Φύσις ἐπιδεικνύει ἀδιακόπως ἡμῖν τὰς ἀριστοκρατικὰς αὐτῆς ἀρχάς, αἵτινες ἔγκειν-ται ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀναλλοιώτοις νόμοις τῆς ὑπάρξεώς της. Ἡ ἀριστοκρατία τῆς καλλονῆς, τῆς δυνάμεως, τοῦ νοῦ, τῆς ὑπεροχῆς, τοῦ πλούτου, τῆς κοινωνικῆς τάξεως ἐκφαίνεται καὶ τρανοῦται ἀπὸ τῶν ἀφανεστέρων νόμων, τῶν διεπόντων τὴν χημικὴν ἕνωσιν καὶ τοὺς φυσικοὺς χαρακτῆρας τῶν ἀφανεστέρων μορίων τῆς ὕλης, μέχρι τῶν προφανεστάτων συνθηκῶν, αἵτινες διέπουσιν τὴν ὕπαρξιν τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν ἐνοργάνων καὶ τῆς φύσεως τῶν ἀνοργάνων. Πρὸ τῆς δυνάμεως κύπτει ἡ ἀσθένεια, πρὸς τῆς καλλονῆς ἡ δυσχημία, πρὸ τοῦ νοῦ ἡ ἄνοια καὶ πρὸ τῶν συνδυασμῶν τῶν πρώτων οἱ συνδιασμοὶ τῶν δευτέρων, ἐν ταῖς παραδοξωτέραις συνθέσεσι. Βρυχᾶται ὑπερήφανος ὁ λέων ἐν τοῖς δρυμοῖς καὶ ἀφανίζεται ἕρπουσα ἡ σαῦρα ὑπὸ τοὺς πόδας του καὶ πολλαπλασιάζει τὰ ἅλματά της ἡ δορκὰς πρὸ αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἀταρβὲς λαρυγγίζει τὸ στρουθίον ἐπὶ τοῦ δένδρου καὶ ἄφοβος ἐπαναπαύεται ἐπὶ τῆς χαίτης τοῦ λέοντος ἡ μυῖα ἡ διαφυγοῦσα τὸ ῥάμφος τοῦ στρουθίου. Οἵα ποικιλία ὑπεροχῶν καὶ προτερημάτων. Σύγχρονος συγγραφεὺς ἐκ τῶν δοκίμων ἐν χαριεστάτῳ σκαλαθύρματι ἐπισκοπῶν τὴν τέχνην, τὴν αἰώνιον πρότυπον ἔχουσαν τὴν κατωτέραν ὀργανικὴν ἐν πολλοῖς καὶ τὴν ἀνόργανον φύσιν, ἐπάγεται συμπέρασμα παράδοξον, ὅτι τουτέστιν ἡ κλίμαξ τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ τελειοτέρου τῶν ὄντων, στερεῖται τῆς πρωτοτυπίας ἥτις κοσμεῖ τὰς κατωτέρας ζωϊκὰς βαθμίδας τῆς ζωολογικῆς κλίμακος. Καὶ ὡς συμπέρασμα μὲν καθ' ὅλου στερεῖται ἐννοίας καὶ λόγου τὸ συμπέρασμα τοῦτο, διότι τοσαύτη ποικιλία ὄντων, περὶ ἡμᾶς, εἶνε ἀδύνατον νὰ παρουσιάζῃ τύπους καὶ πρότυπα ὅσα μία μόνη βαθμὶς τῆς ζωολογικῆς κλίμακος, ἡ τοῦ ἀνθρώπου. Ὡς ἀλήθεια ὅμως δὲν στερεῖται ἀκριβείας καὶ ἀπόδειξις τούτου, ὅτι τὴν ποικιλίαν ταύτην τῶν τύπων, τῶν χαρακτήρων, τῶν ποικίλων συνδυασμῶν τῆς περὶ ἡμᾶς ἐνοργάνου καὶ ἀνοργάνου φύσεως ἔλαβεν αἰώνιον πρότυπον ἡ τέχνη, φωτογραφοῦσα καὶ ἐξιδανικεύουσα ἀεννάως τοὺς ἀπείρους τύπους καὶ τὴν ἄπειρον κίνησιν τῶν περὶ τῶν ἄνθρωπον ὄντων.

* *
*

Ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν ζώων τὰ πτηνὰ παρέσχον ἀνέκαθεν τὰ ὡραιότερα πρότυπα εἰς τὴν τέχνην κατ' ἐξοχὴν δὲ εἰς τὴν ποίησιν. Ἡ ἀρχαία θρησκεία, ἡ κατ' ἐξοχὴν θρησκεία τοῦ *καλοῦ* καὶ τοῦ *ὑψηλοῦ*, ἐτίμησεν ἰδιαζόντως τὸν πτηνὸν κόσμον, ἔδωκε εἰς τοὺς θεούς της σύμβολα πτηνὰ καὶ ἀπὸ τῆς μυστηριώδους διὰ τῆς ἀτμοσφαίρας πτήσεως ἐκείνων ἐπεζήτησε μαντείας, διατυπούσας τὴν θέλησιν καὶ τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν. Ἔκτοτε δ' ἡ ποίησις καὶ ἡ τέχνη ὅλων τῶν ἐθνῶν καὶ ὅλων τῶν αἰώνων ἀπεῖδε πάντοτε πρὸς τὰ χαρίεντα ταῦτα δημιουργήματα, ἑκάστη τῶν ὁποίων ὁμοιογένεια συγκεντροῖ τοσαύτας καλλονάς, ὅσας οὐδεμία ἄλλη τάξις ζώων. Ἀπὸ τοῦ φοβεροῦ βασιλέως τῶν ἀέρων, ὅστις λικνίζεται ἐν τῇ ὁρμῇ τῆς λαίλαπος κατὰ τὸν Lamartine, ἀπὸ τοῦ ἀγρίου ὀρνέου, τοῦ πηγνύντος τὴν φωλεὰν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἀπορρώγων κορυφῶν τοῦ Ἄθω, μέχρι τοῦ στρουθοῦ, τοῦ πηδῶντος ἐπὶ τὰς στέγας ἡμῶν, τοσαῦται ὁμοιογένειαι, τοσαύτη ποικιλία τύπων, χρωμάτων, μελῳδιῶν, χαρακτήρων! Ἡ ἐξόχως ὑψηλὴ ἀγριότης τοῦ ἀετοῦ, ἡ μεγαλοπρέπεια ἡ ἀριστοκρατικὴ τοῦ

ταῶ, ἡ λυρικωτάτη περιπάθεια τῆς τρυγόνος, ἡ ἀπαράμιλλος εὐκινησία καὶ χάρις τῆς χελιδόνος, ἡ ἀμεριμνησία τοῦ στρουθίου, ἡ καλλονὴ τῶν ποικιλοχρόων κατοίκων τῶν δασῶν τῆς Ἀφρικῆς, εἶνε διὰ τὴν ποίησιν καὶ τὴν τέχνην ἀκένωτοι πηγαὶ ἐμπνεύσεως καὶ τύπων.

Ἀτυχῶς ὁ κόσμος τῶν πτηνῶν δὲν ἠδικήθη ὀλίγον ὑπὸ τῶν καλῶν τεχνῶν. Ἡ ἀδικία εἶνε ἡ κατ' ἐξοχὴν βασιλεύουσα ἐπὶ τῆς γῆς θεότης. Εὐτυχῶς κακὴ πρόθεσις δὲν ὑπῆρξεν ἐκ μέρους τῶν καλῶν τεχνῶν. Τὴν ἀθανασίαν καὶ ἐν αὐταῖς, ὡς ἐν παντὶ κλάδῳ, ὑπέκλεψαν πολλοί. Πόσους ἠδίκησεν ἡ ἱστορία καὶ πόσοι πάλιν ἔκλεψαν ἐν αὐτῇ τὴν ἀθανασίαν! Μάρτυς ἡ φήμη τοῦ κυνικοῦ Διογένους, τοῦ ῥυπαροῦ καὶ πιναροῦ τὸ σῶμα καὶ τὴν ἀναβολὴν ἀνθρωπίου, τοῦ μολύνοντος τὸ ὄνομα καὶ τὸν στέφανον τῆς φιλοσοφίας, τὸν ὁποῖον ἡ ἱστορία ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς κροτάφους του. Πόσα ἀτυχῆ μέλη τοῦ κόσμου τῶν πτηνῶν ἠδικήθησαν ὑπὸ τῶν καλῶν τεχνῶν, χάρις εἰς τὴν μετριοφροσύνην των καὶ τὴν ἀμβλυωπίαν ἐκείνων δὲν ἐπιχειροῦμεν νὰριθμήσωμεν. Μεταξὺ ὅμως τῶν κλεψάντων τὴν ἀθανασίαν εἶνε πάντως ὁ κύκνος. Τὸ εὐτυχὲς πτηνὸν δὲν ἦτο ἀνάξιον τῆς προσοχῆς τῶν καλῶν τεχνῶν, ἀλλ' ἐτιμήθη ὑπὲρ τὸ δέον βεβαίως. Οὐδεὶς ἀρνεῖται τὸ κάλλος τοῦ πτερώματος τοῦ κύκνου, οὐδὲ τὴν χάριν τῆς καμπυλότητος τοῦ τραχήλου του, ἀλλ' οὐδεὶς ἀρνεῖται τὴν ἀγριότητα τῆς ὑλακώδους φωνῆς του καὶ τὴν τραχύτητα τῶν ἐνστίκτων του. Ἐν τούτοις ὁ ἐπίχαρις θεὸς τῆς ἀρχαιότητος, ἀφ' οὗ ἐπαλλαξὲ ἔφερεν ὡς ταῦρος ἐπὶ τὰ νῶτα τὴν Εὐρώπην καὶ ὡμίλησε τῇ Δανάῃ ὡς *χρυσῇ βροχή*, περιεβλήθη τὸ πτίλωμα τοῦ κύκνου καὶ δολιχόδειρος ἐπεσκέφθη τὴν Λήδαν του. Ὁ ὡραῖος οὗτος μῦθος τῆς ἀρχαιότητος ἐνέπνευσεν εἰς τὸν Ῥαφαὴλ μίαν τῶν ὡραιοτέρων εἰκόνων του, τὴν ὁποίαν ἐθαυμάσαμεν ἐν λαμπρῷ ἀντιγράφῳ καὶ τῆς ὁποίας ἡ περιγραφή, διὰ τὴν ἐλευθεριότητα, ἴσως ἤθελε κακισθῇ ἐν οἰκογενειακῷ περιοδικῷ. Ἡ ἀρχαία αὕτη legende εἶνε τιμιώτατος τίτλος διὰ τὸν κύκνον, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ἀρχαιότης προσέθηκεν ὑψηλότερον ἔτι προτέρημα, ὅτι, ἀποθνήσκων παρὰ τοὺς προσφιλεῖς αἰγιαλούς του, ἀναδίδει οὐράνιον μελῴδημα, οἱονεὶ ὕμνον ἔσχατον πρὸς τὸν Δημιουργὸν καὶ ἀποχαιρετισμὸν πρὸς τὴν φύσιν, μελῴδημα τοῦ ὁποίου τὴν γλυκύτητα καὶ τὴν περιπάθειαν οὔτε ἡ φύσις οὔτε ἡ τέχνη προσήγγισέ ποτε. *Τοῦ Ἀπόλλωνος ὄντες*, λέγει ὁ Πλάτων ἐν τῷ Φαίδωνι περὶ τῶν κύκνων, *μαντικοί τέ εἰσι καὶ προειδότες τὰ ἐν Ἅιδου, ἀγαθὰ ᾄδουσί τε καὶ τέρπονται κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαφερόντως ἢ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ.* Τὸ προτέρημα τοῦτο, ὡς ἀπεδείχθη, δὲν ἐδωρήθη παρὰ τῆς φύσεως εἰς τὸν κύκνον, ἐν οὐδενὶ δὲ σημείῳ τοῦ βίου του ἐξευγενίζεται ἡ ὑλακώδης οἰμωγή του εἰς τοσοῦτον ἁρμονίας καὶ περιπαθείας. Ἐν τούτοις ἡ legende αὕτη δὲν ἔπαυσε φερομένη ἀνὰ τὰ στόματα τῶν πολλῶν, οὐδ' ἡ ποίησις μεταχειριζομένη ἐν τοῖς τιμιωτάτοις τὸ ὄνομα τοῦ κύκνου καὶ προάγουσα εἰς κοινοτοπίαν τὴν φρᾶσιν: *κύκνειον ᾆσμα, κύκνειον μέλος*, ἐπὶ τῆς ᾠδῆς μεγάλων ποιητῶν. Καταλείπομεν εἰς ἄλλους τὴν ἐξέτασιν τῆς δημιουργίας τῆς legende ταύτης, γνωρίζομεν ἐν τούτοις ὅτι ὁ μὲν Comte λέγει ὅτι μόνον ἡ ἀρχαιότης ἠδύνατο τοσούτῳ εὐφυῶς νὰ ψευσθῇ, ὁ δὲ Buffon παραφερόμενος ἐκ τῆς συμπαθείας του πρὸς τὸν κύκνον ἀναφέρει ὅτι οὐχὶ μόνον ἐπληροφορήθη περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ ᾄσματος τοῦ κύκνου, ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτὸς ἤκουσε κύκνους ψάλλοντας. Εἰς τοῦτο ἐτόλμησαν νὰ μὴ πιστεύσωσιν οἱ πολλοὶ καὶ δικαίως· ὁ δὲ Toussenel ἀπορρίπτων τὴν δόξαν ταύτην πειρᾶται νὰ διασώσῃ τὴν ὑπόληψιν τοῦ κύκνου διὰ τῆς ἀπαριθμήσεως μυρίων αὐτοῦ προτερημάτων, ἐν οἷς καὶ τὸ ὅτι καταστρέφει ἐν ταῖς λίμναις τὸ ἑλῶδες μίασμα, προτέρημα τὸ ὁποῖον θὰ καθίστα πολυτιμώτατον τὸ πτηνὸν εἰς τὴν ἀτυχῆ ἡμῶν χώραν, ἂν εἴχετο ἀληθείας.

* * *

Ἐὰν ἐπεχείρει τις νὰπαριθμήσῃ ὅσα ὡραῖα ἐγράφησαν περὶ κύκνου θαπῄτει πολλὰς σελίδας καὶ πολλὴν ὑπομονὴν ἀναγνωστῶν. Καὶ τοῦτο ἰδίαν ἀπαιτεῖ μελέτην καὶ ἡ καθαρῶς ζωολογικὴ ἐξέτασις τοῦ πτηνοῦ ἰδίαν ἐπίσης. Ἡμεῖς σκιαγραφοῦμεν ἁπλῶς καὶ οὔτε τοῦ πρώτου οὔτε τοῦ δευτέρου ἐπιχειροῦμεν. Πολλὰ ἐπὶ παραδείγματι ᾄδονται περὶ τῆς φιλαρεσκείας τοῦ πτηνοῦ, τὸ ὁποῖον ἐξαιρετικῶς ἀγαπᾷ τὰς γαληνίας ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων διὰ νὰ κατοπτρίζηται ἐπ' αὐτῶν μετὰ τῆς μεγαλειτέρας, ὡς, λέγει ὁ Toussenel, αὐταρεσκείας. Ἀλλὰ καὶ περὶ μοχθηρίας τοῦ πτηνοῦ λέγουσι πολλὰ αἱ κακαὶ γλῶσσαι. Συλλαμβάνων ἀπὸ τοῦ τραχήλου τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀντιπάλου του ὁ κύκνος, κρατεῖ αὐτὴν ὑπὸ τὸ ὕδωρ μέχρις ὅτου ἀποθάνῃ ἐξ ἀσφυξίας ἐκεῖνος. Καὶ παροδοῦσιν οὕτως οἱ κύκνοι τοὺς περιφήμους στίχους τοῦ «Νέρωνος»:

J' embrasse mon rival mais c' est pour l' étouffer.

Ἐκ δὲ τῶν ὡραιοτέρων στίχων οὓς ἀνεγνώσαμεν περὶ τοῦ κύκνου εἶνε οἱ ἀκόλουθοι, τῶν ὁποίων δὲν μνημονεύομεν τὸν ποιητήν.

Le cygne au plumage argenté,
Sur l' onde se jouant sans cesse,
Incline son cou, le redresse,
Plonge; et, tout fier de sa beauté,
De sa grace et de sa noblesse
Navigue avec agilité.

Ἕτερος Γάλλος ποιητὴς παριστᾷ τὸν κύκνον διωκόμενον ὑπὸ τοῦ πτηνοῦ τοῦ Διὸς καὶ καθιπτάμενον μεθ' ὁρμῆς πρὸς τὰ ὕδατα, ὅτε

Semble aux pieds de Leda tomber du haut des cieux.

Ἐν τούτοις ὁ κύκνος δὲν ἔπαυσε λαμπρυνόμενος ὑπὸ τῆς ποιήσεως καὶ τῶν παραδόσεων, πτηνὸν ἐξόχως ποιητικόν, τοῦ ὁποίου τὴν ἐπιθανάτιον μελῳδίαν φαντάζονται μόνον οἱ ποιηταὶ καὶ τοῦ ὁποίου τὸ κρέας, πρακτικώτεροι οἱ κάτοικοι τῆς Καμτσάτκας, θεωροῦσι ἀσπασιωτάτην τροφήν, προσφιλεστάτην αὐτοῖς.

Ἐν Πειραιεῖ, Δεκεμβρίῳ 1885.

ΠΕΤΡΟΣ Κ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΠΕΡΙ

τῆς ἐν τῇ Λακωνικῇ ἀρχαίας πόλεως «*Γερηνίας*» καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν ἰδίᾳ δὲ τῆς πρό τινος ἀνακαλυφθείσης «*Βουστροφικῆς*» ἐπιγραφῆς, καὶ νῦν τὸ πρῶτον ἐκδιδομένης ὡς καὶ τῶν νεωστὶ ἀνακαλυφθέντων ἐνταῦθα ἐρειπείων τοῦ Ἀσκληπιείου.

ὑπὸ
ΑΘΑΝΑΣ. ΠΕΤΡΙΔΟΥ
Σχολάρχου νῦν ἐν Νησίῳ Μεσσηνίας

(Συνέχεια ἴδε προηγ. ἀρ. Ἀπόλ.).

§ ιγ'. Τὸ *ῥόδον* ὁ Μελέτιος λέγει, ὅτι ἔκειτο ἐν τῇ παραλίᾳ, ἔνθα καὶ ἡ Γερηνία τότε δέον νὰ μετατοπισθῇ κατ' αὐτόν. ἀλλ' ἀπατᾶται ὁ ἀγαθὸς ἀνήρ, διότι ἐπισκεφθεὶς τὰ παράλια καὶ ἐπιτοπίως ἐν ἀκριβείᾳ ἐξερευνήσας αὐτά, οὐδὲν τῶν δικαιούντων εἰς τὴν παραδοχὴν τοιαύτης ὑποθέσεως ἀπήντησα λειψάνων ἀρχαίων· μόνον εἴς τινα βράχον, ἔνδον τῆς θαλάσσης κείμενον, ἀλλὰ πολλὰ πλησίον τῆς ἀκτῆς, ἀποδίδοται τὸ ὄνομα *Γεραναῦ Πέτρα*, ἐκ τινος πτηνοῦ γερανοῦ, εὑρεθέντος ἐν αὐτῇ, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἐπιχωρίων, νεκροῦ ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν τὰ ἀποδημητικὰ ταῦτα πτηνὰ ἐπανέρχονται εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας ἐκ τῶν ἀγνώστων τόπων, εἰς οὓς καταφεύγουσι τὸν χειμῶνα.

§ ιδ'. Περὶ δὲ τοῦ ὀνόματος *Σιδαρισὸ* τοῦ Καστάλδου καὶ τοῦ τῆς *Βεταρίας* τοῦ Μωλέτου ὧν μνείαν ποιεῖται ὁ ἡμέτερος Μελέτιος, τί καὶ ἂν εἴποιμεν; *Μὰ τὸν Μαχάονα τοῦ ἡμετέρου ῥόδου* (διότι περὶ αὐτῶν πρόκειται ἐνταῦθα) τὰ τοιαῦτα ὀνόματα χρήζουσιν ὄντως θεραπείας Μαχαονικῆς ἰδιαζούσης, ἢ κάλλιον εἰπεῖν ἀνατομικῆς ἐγχειρήσεως, ὥστε μακρὰν νὰ ἀπορριφθῶσι τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν τοιαῦτα ἀναπλάσματα φαντασίας παραπαιούσης καὶ τὸ ὅλον τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας μολυνούσης. Ἀλλὰ καὶ ὁ Νῖγρος τῆς αὐτῆς θεραπείας δεῖται ἀπονητὶ τὸν *Πασσαβᾶν* μετατιθέντος ἐνταῦθα ἐκ τῆς Ἀνατολ. Μάνης (ἐπαρχίας Γυθείου)· *ὁ Πασσαβᾶς* ὑπάρχει καὶ σήμερον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Γυθείου, διασώζων καὶ νῦν παρὰ τῷ λαῷ τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἀλλ' ἔρημον φρούριον Μεσαιωνικόν.[1]

§ ιέ. Ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων συνάγεται τὸ ἑξῆς ἐπιστημονικὸν ἀναμφίρρηστον συμπέρασμα· ὅτι ἐν Ζαρνάτᾳ ὑπῆρχεν ἡ Γερηνία καὶ τὸ περίφημον αὐτῆς ἱερὸν τὸ *Ῥόδον*· διότι ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσιν ἐρείπια Κυκλώπεια, ὡς εἴδομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· ἐν αὐτῇ ἀπαντῶσι πολυπληθῆ ἑλληνικὰ μνημεῖα, ναοί, στῆλαι κλ. τὸ δὴ μέγιστον, ἐν αὐτῇ ἀνεκαλύφθησαν ἐσχάτως τὰ ἀξιοθέατα ἐρείπια τοῦ Μαχάονος, παρ' ᾧ ὁ τάφος αὐτοῦ. Ταῦτα πάντα πείθουσι τὸν ἀληθῆ ἐπιστήμονα νὰ παραδεχθῇ ἀναμφιρρήστως καὶ ἀναμφιβόλως ὅτι ἐν Ζαρνάτᾳ ἔκειτο ἡ Γερηνία, καὶ οὕτως ἡ θέσις τῆς ἀρχαίας ταύτης πόλεως, διασαφηνισθεῖσα ἐπιστημονικῶς ἐν ἁπάσῃ τῇ ἀκριβείᾳ ἔσται τοῦ λοιποῦ ἀδιαφιλονείκητος. Τοῦτο μόνον μένει ἄγνωστον πλέον· πότε καὶ διὰ τίνας λόγους καὶ ὑπὸ τίνων μετωνομάσθη ἡ μὲν πόλις, Ζαρνάτα, ἡ δὲ Γερηνία χώρα *Σταυροπήγιον* ἐν τῷ Μεσαιῶνι;

§ ιϛ'. Ἐὰν πιστεύσωμεν τὸν Μελέτιον λέγοντα, ὅτι *ἡ Γερηνία λέγεται κοινῶς Γερέμερ*, καὶ βεβαίως ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ διετηρεῖτο ἴσως τοῦτο τὸ ἐκ τοῦ τῆς *Γερηνίας* ὀνόματος παραμορφωθὲν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπὶ τοῦ Σουλτὰν-Μουράτη, ὅτε ἐκυρίευσαν αὐτὴν καὶ ἐπὶ τὸ τουρκικώτερον ἐκάλεσαν *Γερέμερ*, ὡς τὴν Κωνσταντινούπολιν *Σταμπούλ*, τὴν Θεσσαλονίκην *Σαλονίκ*, τὰ Ἰωάννινα *Γιάννινα*, τὴν Ἀνδριανούπολιν *Ἐδρινὲ* κλ.—Τότε ἀγόμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἐφυλάττετο τὸ ὄνομα μέχρι τοῦ Σουλτὰν Μουράτ, ἤτοι μέχρι τῆς ΙΔ'. ἑκατονταετηρίδος καὶ ἐφεξῆς πιθανῶς, ἕως οὗ οἱ Βενετοὶ ἐκυρίευσαν πάλιν αὐτὴν[1] καὶ μετωνόμασαν *Ζαρνάταν*, ἐκ τοῦ οἰκοδομηθέντος ἐν αὐτῇ φρουρίου, ᾧ ἴσως ἀπέδωκαν τὸ ὄνομα τοῦτο, ὅπερ καὶ μέχρι σήμερον διατηρεῖται· τὸ δ' ὄνομα τῆς χώρας *Σταυροπήγιον* φαίνεται Βυζαντινόν, καὶ ἴσως ἐδόθη ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸν ἐπίσκοπον Γερηνίας *Σταυροπηγίου* ἐπικληθέντα, ὡς ἔχοντα τὴν ἕδραν ἐν Μοναστηρίῳ Σταυροπηγιακῷ, τῷ *τοῦ ἁγίου Νικολάου τῆς Μαρβιτίτσης*, περὶ οὗ παρακατιοῦσιν ἡμῖν ἔσται λόγος.

§ ιζ'. Ἄλλα χωρία σημαντικὰ τοῦ Δήμου Ἀβίας εἰσὶν οἱ *Δολοί*, διῃρημένοι εἰς δύο *Ἄνω Δολοί*, καὶ *κάτω Δολοί*[2] καὶ ἡ *Μαρτίνεια*, ὡσαύτως εἰς *Μεγάλην Μαρτίνειαν*, καὶ εἰς μικρὰν Μαντίνειαν. Καὶ οἱ μὲν Δολοὶ εἰς ἄγνωστον ἐποχὴν μετῴκησαν ἐκ τοῦ Κάμπου εἰς τοὺς νῦν Δολούς, βεβαίως ἐκ πιέσεώς τινος ἐξ ἀγνώστων ἡμῖν λόγων προελθούσης καὶ ἐκβιασάσης τοὺς κατοίκους ἵνα καταλίπωσι τὴν προτέραν αὐτῶν κώμην *Δολοὺς* ὀνομαζομένην, καὶ πρὸς Ἀνατ. τοῦ Κάμ-

1) Περὶ τοῦ φρουρίου τούτου ἴδε le livre de la conquerte par Buchon. tom. premier ἔκδ. 1845 σελ. 109, 240, 241· ὡσαύτως καὶ τὸ χρονικὸν Μωρέως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ σοφοῦ Γάλλου ἐκδεδομένον τόμ. β'. παρ' ᾧ ἀπαντῶσιν οἱ στίχοι·

« καὶ τὴν θυγατέρα ἐκείνου τοῦ Πασσαβᾶ τοῦ αὐθέντου.
κλ. κλ.

1) Τῷ 1685 ἐκυριεύθη κατὰ τὸν Κορονέλλην· λ: Ζαρνάτα.—Leace. ftom. 1, pag. 324.—Ῥαγκαβῆ Ἕλλην. Τόμ. β'. σελ. 458—459. ἐξ οὗ καὶ τὰς ἀμέσως ἀνωτέρω μαρτυρίας παρειλήφαμεν.

2) Ἐν τοῖς Δολοῖς τούτοις κατὰ τὸ 1819 ὁ Χριστόφορος Περραιβὸς συνέστησε τὸ πρῶτον ἐν ἁπάσῃ τῇ Ἑλλάδι τότε Ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον (ἴδε ἐγχειρίδ. περὶ μεθόδου Ι. Κοκκώνη. 1860. σελ. 45.—Ἑλλ. Φιλολογ. Συλλόγ. Κωνσταντινουπόλεως τόμ. Η'. 1873—74. σελ. 98.). Τῷ σχολείῳ τούτῳ ὁ ἀείμνηστος ἀνὴρ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ διδασκάλου ἐχρῆτο ὡς ἑστίαν, ἐν ᾗ προσερχόμενοι οἱ πρώτιστοι τῶν ἀρχηγῶν τῆς Μάνης Capetani ἐμυοῦντο τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας καὶ δὴ ὁ Πετρό-μπεης Μαυρομιχάλης, ἑδρεύων τότε ἐν Κιτριαῖς, μίαν ὥραν ἀπεχούσαις κάτω τῶν Δολῶν εἰς τὴν παραλίαν ἐν αἷς προσῆλθε καὶ ὁ Γερω-Κολοκοτρώνης, ὅστις ἀνεπήδησεν ἐκ τῆς χαρᾶς ἰδὼν σύμφωνον τὸν Πετρό-μπεην καὶ ἤρξατο ᾄδων, τῷ ἱερῷ πυρὶ τῆς πατρίδος θυμιῶν καὶ ὁλοκαύτωμα προσφερόμενος.

που κειμένην, φυλάττουσαν δὲ καὶ νῦν τὴν ὀνομασίαν, καί τοι ἔρημον· μάλιστα δὲ καὶ τὴν πρὸ τῶν ἀρχαίων τούτων Δολῶν περιφέρειαν καλοῦσιν οἱ Καμπανοὶ *Πίρδολι*, ἀλλὰ θηλυκῶς *στὴν Πίρδολη* ὡς πρὸ τῶν Δολῶν κειμένην. Τοιαῦται μετοικήσεις εἶναι συνήθεις ἐν Μάνῃ διὰ τὰς ἐμφυλίους ἔριδας καὶ φόνους, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν κλίσιν τῶν κατοίκων πρὸς σύστασιν *ξωμονίων*[1] ἐξ ὧν εἶτα προκύπτουσιν ὀλίγον κατ' ὀλίγον κῶμαι, ὡς ἐσχάτως ἐγένοντο τὰ λεγόμενα *Καλλιαρέϊκα*, κώμη κειμένη ΝΑ τοῦ λιμένος *Κιτριῶν*[2] καὶ *Σωτηριάνικα*, περὶ ὧν ἀκολούθως ὁ λόγος. Αἱ δὲ Μαντίνειαι πόθεν ἕλκουσι τὴν καταγωγήν; ἐκ τῆς Μαντινείας τῆς Ἀρκαδίας; ἀλλὰ πῶς καὶ πότε; οὐδὲν ὁ ἐπιστήμων ἐρευνητὴς δύναται ἀποφανθῆναι πρός γε τὸ παρόν. Τὸ δὲ χωρίον *Σέλιτσα*, ἔστιν ἄξιον σημειώσεως διὰ τὰ ἑξῆς ά. διότι ἔχει καὶ θερινὴν κώμην ἐπὶ τῶν Κορυφῶν τοῦ ὄρους *Καλαθίου*, ἐφ' ᾗ ἀναβαίνοντες τὸ θέρος οἱ κάτοικοι ἀναπνέουσι τὴν δροσερὰν αὖραν τῶν ὀρέων, πίνουσι ψυχρὸν ὕδωρ καὶ χαίρουσιν ἐνώπιον αὐτῶν ἔχοντες ἐκτεταμένην εὐάρεστον θέαν (bella vista) τοῦ Μεσσηνιακοῦ Κόλπου σύμπαντος, τῆς ὡραίας πεδιάδος τῆς Μεσσηνίας, τῶν ὀρέων Ἰθώμης, Τετραγίου κλπ. ἕως τοῦ Ἀκρίτα, ἀκρωτηρίου πρὸς Ν. Δ'. τὸ καὶ σπουδαιότερον, παρὰ τὴν κάτω κώμην Σελίτσης, καὶ παρὰ τὴν δημοσίαν ὁδὸν ὑπάρχουσι δύο λόφοι, πλήρεις ὀστέων ἀπολιθωμένων διαφόρων ζώων, περὶ τῶν ὁποίων ὁ κ. Κ. Παππαρρηγόπουλος λέγει, ὅτι προέρχονται ἐκ καταστημάτων τῶν Φοινίκων, βαφόντων ἐν αὐτοῖς τὴν *πορφύραν* κλ. κατὰ τοὺς παναρχαίους χρόνους, καθ' οὓς προσήρχοντο εἰς τὸν κάτωθεν τούτων παρακείμενον ἀσφαλῆ λιμένα τοῦ *Ἀλμυροῦ*,[3] ὅστις πράγματί ἐστιν ἀσφαλής, ὥστε ἐν καιρῷ καταιγίδος τά τε πλοῖα καὶ τὰ ἀτμήρη ἐκ τοῦ ὅρμου τῶν Καλαμῶν ἐνταῦθα καταφεύγουσι, καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον πιθανώτατον φαίνεται ὅτι τὸ ἀρχαιότερον τῶν ναυτιλλομένων ἐθνῶν βεβαίως κατενόησε τὴν χρησιμότητα αὐτοῦ καὶ συνεπῶς προσήρχοντο εἰς αὐτόν. Ἀλλ' οἱ λόφοι οὐ διὰ τοῦτο τῶν ἀπολιθώσεων τῶν ἀποχρῶντα λόγον ἀποδιδοῦσι, μαρτυροῦσι μάλιστα, ὡς ἡ αὐτοψία διδάσκει καὶ ἡ ἐπιτόπιος ἔρευνα ἐξακριβοῖ, ὅτι ἕνεκα γεωλογικῶν λόγων ἐσχηματίσθησαν φέροντες τὰς ἀπολιθώσεις. Ὅτι διὰ λόγους γεωλογικοὺς[4] οἱ λόφοι ἐγένοντο προσεπιμαρτυρεῖ καὶ ἡ *ἁλμυρὴ πηγή*, ἐξ οὗ καὶ τὸ χωρίον Ἁλμυρὸν προσωνομάσθη καὶ ὁ λιμὴν αὐτοῦ· περὶ τῆς πηγῆς ταύτης ὁ Παυσανίας λέγει τάδε· «Φαραὶ δὲ ἀφεστήκασιν Ἀβίας σταδίους ἑβδομήκοντα, καὶ ὕδωρ *κατὰ τὴν ὁδόν ἐστιν ἁλμυρόν*».[1] Ἐπὶ τοῦ ὕδατος τούτου σήμερον εἰσιν οἱ λεγόμενοι μῦλοι τῶν *Καπετανάκιδων*.[2] Πέραν τοῦ ἁλμυροῦ τούτου ὕδατος πρὸς Ν. ἔστιν ἡ *Παληόχωρα*, ἡ παλαιὰ Ἀβία, περὶ ἧς ἤδη ἰδίᾳ ἡμῖν ἔσται λόγος.

(ἀκολουθεῖ).

1) ξωμόνια=(ἐκ τοῦ ἔξω τῆς κώμης μένειν) ὀνομάζουσιν ἐν Μάνῃ σήμερον οἰκήματα μεμονωμένα μακρὰν τῆς κώμης μίαν ὥραν καὶ περισσότερον πολλάκις κείμενα, ἐν ᾗ ἐνδιαιτῶνται οἱ γεωργοὶ καὶ ποιμένες μετὰ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν καὶ τῶν κτηνῶν κλ.

2) Ὁ λιμὴν οὗτος, ὁ σπουδαιότερος τοῦ Δήμου Ἀβίας, κατὰ τὸ 1771 καὶ 1800, ἦν τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῶν προϊόντων τῆς Μεσσηνίας καὶ Λακωνίας· διότι ἐν αὐτῷ εἶχε τὴν ἕδραν ὁ μπέης τῆς Μάνης, παρ' ᾧ εὕρισκον ἄσυλον καὶ προστασίαν οἱ ἐμπορευόμενοι ἐκ τῶν πιέσεων τῶν Τούρκων· (Ῥαγκαβῆ Ἑλλ. Τόμ. β'. σελ. 458—459.)

3) Κ. Παππαρηγ. Ἑλλ. Ἱστορίας ἀ. φυλλάδ. τῆς νεωτέρας Β'. ἐκδόσεως.

4) Περὶ τούτου ἐν ἰδίᾳ πραγματείᾳ ἄλλοτε καὶ ἀλλαχοῦ.

1) Παυσαν. Μεσσην. IV· XXX· 2. σελ. 332 ἔκδ. Τέουβν. 1853.

2) Ἡ οἰκογένεια αὕτη ἔστι τῶν πρωτευουσῶν ἐν Μάνῃ ἔχουσα καὶ ἴδιον πύργον ἐν Πετροβουνίῳ καλουμένῳ. Ἐκ ταύτης τῆς οἰκογενείας ἕλκουσι τὴν καταγωγὴν ὁ νῦν Δήμαρχος Ἀβίας, κ. Γ. Καπετανάκης, ὁ πρώην βουλευτὴς καὶ νῦν Δικηγόρος ἐν Καλάμαις, κ. Λεωνίδας Καπετανάκης, καὶ ὁ κάλλιστος τῶν νέων τῆς οἰκογεν. κ. Γ. Καπετανάκης, τρόφιμος τῆς Γερμανίας, διαμένων ἐν Ἀθήναις.

ΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ

(ΕΚ ΤΟΥ ΙΕ'· ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΩΝ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΟΒΙΔΙΟΥ)

Ἵνα δῶμεν μικρὰν εἴδησιν ἐξ ὧν ὁ πατὴρ τῶν Μεταμορφώσεων Ὀβίδιος, περίφημος λατῖνος ποιητής, σύγχρονος τῷ ἐνανθρωπήσαντι Λόγῳ, συνέθετο περὶ τῶν μεταβολῶν τοῦ Σύμπαντος, ἀπεσπάσαμεν ἐλάχιστον τῶν ἔργων αὐτοῦ τμῆμα ἐκ πολυτίμου βιβλίου (λατινογαλλικοῦ), οὐτωσεὶ ἐπιγραφομένου· «Les métamorphoes d' 'Ovide en Latin traduites en francais avec des rémarques et des explications historiques, par M. Abbé Banier. Amsterdam MΔCCXXXII (1732. Βιβλίον ΙΕ'. στῖχος 240—420.)

Ὁ κόσμος συνέστη ἐκ τεσσάρων στοιχείων, ἃ εἰσὶν αἱ ἀρχαὶ ὅλων τῶν ὄντων. Τὰ δύο ἐξ αὐτῶν ἡ γῆ καὶ τὸ ὕδωρ, διὰ τὸ ἴδιόν των βάρος κατεκάθισαν, ἐν ᾧ τὰ δύο ἕτερα, ὁ ἀὴρ καὶ τὸ καθαρώτερον αὐτοῦ πῦρ, ἀπηλλαγμένα ὑλικοῦ βάρους, κατέλαβον τὰς ὑψηλοτέρας χώρας. Εἰ καὶ οὕτω διάφορος ἑκατέρων αὐτῶν ἡ θέσις, παρεισέδυσαν μολοντοῦτο εἰς τὴν σύστασιν τῶν σωμάτων ἁπάντων, καὶ μετεμορφώθησαν τὸ ἓν εἰς τὸ ἄλλο, διαφοροτρόπως. Ἡ γῆ ἀναλυομένη μεταβάλλεται εἰς ὕδωρ, τὸ ὕδωρ ἐξατμιζόμενον καθίσταται ἀήρ, ὁ δ' ἀήρ, ἀπαλλατόμενος παντὸς τοῦ ἐν αὐτῷ ὑλικοῦ, ἐκλεπτύνεται, καὶ ἐντεῦθεν λαμβάνει τοῦ πυρὸς τὴν φύσιν. Ἕνεκα δὲ περιτροπῆς ὅλως ἐναντίας, (διότι ἐξ ἐναντίων πάντα), τὸ πῦρ συμπυκνούμενον, μεταβάλλεται εἰς ἀέρα, οὗτος δὲ (ὁ ἀὴρ) ἐπανέρχεται εἰς τὴν φύσιν τοῦ ὕδατος, ὅπερ, καταπίπτων ἐπαναλαμβάνει τὰ γήϊνα συστατικά του καὶ τὴν στερεότητα. Οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ διατηρεῖ τὴν πρωτότυπον μορφήν του, καὶ ἡ φύσις ἥτις μεταβάλλει καὶ ἀεννάως ἀνανεοῖ τὴν ὄψιν τοῦ σύμπαντος, ἀπογυμνοῖ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν αὖθις τὰ ὄντα ἐκ τῆς μορφῆς, ἣν αὕτη τοῖς εἶχε δώσει, ὥστε νὰ τὰ κάμῃ νὰ λάβωσι τὴν τῶν ἄλλων σωμάτων· διότι, τέλος πάντων, καὶ δύνασθε νὰ μὲ πιστεύσητε περὶ τούτου, οὐδὲν ἀπόλλυται, οὐδὲν ἐκμηδενίζεται εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, εἰ καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ ὅτι ἀλλοιοῦσι τὴν μορφήν των φαίνονται.[1] Τὸ γεννᾶσθαι οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἢ ἡ ἀρχὴ τῆς γενέσεως ἐκείνου, ὅπερ δὲν ἦτο μέχρι τοῦδε· τὸ ἀποθνήσκειν πάλιν τίποτ' ἄλλο οὐκ ἔστιν, ἢ τὸ τέλος τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἄχρι τοῦδε ὄντος, (ἀλλ' ἐνοῦνται πως βαθύτερον). Ἐκεῖνο δὲ ὅπερ ὑπῆρχεν εἴς τινα τόπον, ἢ μετηνέχθη εἰς ἄλλον, οὐδαμῶς ἀπώλεσε τὴν οὐσίαν του, οὔτε ἠφανίσθη ποσῶς, διότι τὸ πᾶν διατηρεῖται ἀμείωτον ἐν τῷ σύμπαντι, τροποποιήσεις μόνον καὶ μεταβολαὶ τῶν ὄντων γίγνονται ἐν αὐτῷ.[2] Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἀληθές, καὶ πρέπει νὰ νοηθῇ καλῶς, ὅτι *οὐδὲν* ὑφίσταται ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπὸ τὴν αὐτὴν μορφήν. Ἐντεῦθεν ὁ χρυσοῦς αἰὼν μετέβη εἰς τὸν σιδηροῦν, καὶ διάφοροι τόποι συχνάκις μετέβαλον τὴν θέσιν των. Ἐγὼ εἶδον τὴν θάλασσαν ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις, ἐν οἷς ἄλλοι τὴν εἶδον ἢ τὴν ἔμαθον ξηρὰν πρότερον οὖσαν, καὶ ἀφ' ἑτέρου εἶδον τὸ ἀντίθετον τούτου, ἤτοι ξηρὰν καταστάντας ἤδη τοὺς τόπους, οὓς ἄλλοτε κατεῖχε τῆς θαλάσσης τὸ κράτος. Μακρὰν πολὺ τῶν ἀκτῶν της ἀπαντῶσι κογχύλια καὶ ἄλλα, ἅπερ αὕτη ἐξέβρασε, καὶ εἰς τὴν κορυφὴν τῶν ὀρέων εὑρέθησαν ἄγκυραι. Ἡ πτῶσις τῶν βροχῶν καὶ τῶν χειμάρρων μετέβαλον ἐνιαχοῦ τὰς πεδιάδας εἰς βαθείας κοιλάδας, καὶ οἱ κατακλυσμοὶ ἐκάλυψαν τὰ ὄρη ὑπὸ τὰ κύματά των. Ἡ τελματώδης ποτὲ γῆ, κατέστη ἤδη εἴς τινας τόπους ξηρὰ ἄμμος, καὶ ἔκ τινος ἀντιθέτου μετατροπῆς,[3] ἕλη παρατηροῦνται ἐκεῖ ἔνθα ἄλλοτε οὐδὲν ἕτερον ὑπῆρχεν ἢ γαῖαι ξηραὶ καὶ πυρίκαυστοι.

Καὶ νῦν μὲν ἡ φύσις νέας ἀπειργάσατο πηγὰς καὶ βρύσεις ῥεούσας, νῦν δέ, κατέχωσιν ἑτέρας, αἵτινες ἄφθονον ἄχρι τοῦδε ἔχυνον ὕδωρ· ἕνεκα δὲ πάλιν τῶν σεισμῶν τῆς γῆς, οὐχὶ σπανίως ποταμοὶ νέοι ἀνέβλυσαν, ἄλλοι δ' ἐξ αὐτῶν ὁλοκλήρως ἀπεξηράνθησαν. Οὕτω π. χ. ὁ ποταμὸς Λύκος,[4] βυθιζόμενος εἰς τὴν γῆν, ἀναφαίνεται εἰς χώραν, πολὺ μακρὰν κειμένην τοῦ τόπου, εἰς ὃν συνείθιζε νὰ ῥέῃ· ἕτερος δὲ ποταμός, ὁ Ἐρασῖνος ἀναπηγάζων ἐκ τῆς ἐν Ἀρκαδίᾳ Στυμφαλίδος λίμνης ἀφανίζεται παρὰ τὰς πηγάς του, καὶ διερχόμενος τοῦ βάθους τῆς γῆς ἥτις τὸν ἐκάλυπτε ἀναφαίνεται εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Ἄργους, ἵνα τὸ καταρδεύσῃ.[1] Διηγοῦνται ὡσαύτως, ὅτι ὁ Μύσος, (ποταμὸς τῆς ἐν Ἀσίᾳ Μυσίας,) ὡσεὶ ἐμυσάττετο ἢ ἀπηύδα νὰ ἐξέρχηται πάντοτε ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς, ἢ τὰς αὐτὰς νὰ ἔχῃ ὄχθας, πορεύεται νὰ χυθῇ εἰς ἄλλην τινὰ χώραν, ὑπὸ τὸ ὄνομα Κάϊκος. Ὁ Ἀμασῖνος ποταμὸς ἐν Σικελίᾳ, χύνει διὰ τοῦ ὄρους, ὅπερ διέρχεται, τὰ ὕδατά του μετὰ τῆς ἄμμου, ἣν σφοδρῶς παρασύρει, καὶ ἐνίοτε ἀποξηραίνεται. Τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ Ἀνίγρου ἐν Ἤλιδι, ἦτον ἄλλοτε κατάλληλον εἰς πόσιν, ἀλλ' ἤδη οὐδεὶς τολμᾷ νὰ τὸ μεταχειρισθῇ πρὸς τοῦτο, καὶ ἄν τις οὐχ ὑπολάβοι ὡς μύθους πάντα τὰ ὑπὸ τῶν ποιητῶν εἰρημένα ὧδε, συμβάλλεται ὅμως τούτοις ἡ εἰς τὴν κακὴν τοῦ ὕδατος τούτου ποιότητα ἀλλοίωσις, ἀφ' ἧς οἱ Κένταυροι ἔπλυναν αὐτόθι τὰς πληγάς, ἃς ἐπέφερον αὐτοῖς τὰ βέλη τοῦ Ἡρακλέους. Οὕτως ὁ ποταμὸς Ὕπανις τῆς εὐρωπαϊκῆς Σαρματίας, (ὁ ῥιπτόμενος εἰς τὸν Βορυσθένην, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸν Εὔξεινον πόντον,) κατέρχεται ἀπὸ τὰ ὄρη τῆς Σκυθίας, γλυκὺς μὲν παρὰ τῇ πηγῇ του, ἀλλὰ μετ' ὀλίγην ἀπόστασιν πικρότατος γίνεται. Ἄντισσα, Φάρος, καὶ Φοινικικὴ Τύρος, ἦσαν ἄλλοτε νῆσοι, ἀλλ' ἤδη ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ στερεοῦ τῆς γῆς ἐδάφους. Τοὐναντίον ἡ Λευκάς, συνεχομένη μετὰ ξηρᾶς, ἀπεχωρίσθη ἤδη αὐτῆς, καὶ ἀπετελέσθη εἰς νῆσον. Ἡ Ζάγκλη, τῆς ἐν Σικελίᾳ Μεσσήνης, (ἣν φάρον τῆς Μεσσήνης καλοῦσιν, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἀποχωρισθεῖσα τῆς θαλάσσης ἐσχημάτισε κόλπον,) ἦτο ἡνωμένη μετὰ τῆς Ἰταλίας, ἀλλ' ἡ θάλασσα ἤδη τὴν διεχώρισεν.

Ἐὰν ζητήσητε νὰ μάθητε τί ἐγένοντο αἱ δύο τῆς Ἀχαΐας πόλις Ἑλίκη καὶ Βοῦρις, θὰ τὰς εὕρητε νῦν ὑπὸ τὰ ὕδατα καὶ οἱ πλησίον τῶν ὑποβρυχίων αὐτῶν τόπων διελθόντες ναυτικοί, δεικνύουσιν ἔτι καὶ νῦν τὰ ἐρείπια τῶν δύο αὐτῶν πόλεων. Πλησίον τῆς Τροιζῆνος, ἔνθα ἐβασίλευσεν ἄλλοτε ὁ σοφὸς Πιτθεύς, ὁρᾶται ὄρος ἐκεῖ ὅπου ὑπῆρχέ ποτε λιμνολεκανοπέδιον. Οἱ ἄνεμοι, ἀναμφιβόλως ἄλλο τι ὅπως σήμερον παρουσιάζονται, περιωρισμένοι ἐντὸς γηΐνων ἄντρων καὶ σπηλαίων, ἠγωνίσθησαν πολὺ ὅπως ἐξέλθωσιν ἐκεῖθεν, μὴ εὑρίσκοντες δὲ διέξοδόν τινα ἐκλόνισαν αὐτὰ βιαίως καὶ μετὰ κραδασμοῦ τοιούτου, ὥστε τὰ ἐβίασαν εἰς ἐξόγκωσιν δίκην κύστεως ἢ ἀσκοῦ ἐκ τραγοδέρματος, αὕτη δὲ ὑφίσταται ἔτι καὶ νῦν αὐτόθι, καὶ, παγιωθεῖσα σὺν τῷ χρόνῳ, ἐμόρφωσε τοὺς λόφους καὶ τὰ ὄρη.

Καί τοι δύναμαι νἀναφέρω ἐπὶ τοῦ εἴδους τῶν μεταβολῶν αὐτῶν πληθὺν παραδειγμάτων, παρ' ἐκεῖνα, ἅπερ ὑμεῖς αὐτοὶ οἴδατε, ἢ παρ' ἄλλων ἐμάθετε, δὲν θὰ Σᾶς διηγηθῶ μο-

1) Θνήσκει δ' οὐδέν· μεταμειβόμενα δὲ ἄλλο πρὸς ἄλλο μορφὰς ἔδειξε μόνον. Πλούταρχος περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις βιβλίον ε, κεφ. ΙΘ.

2) «Omnia mutantur. sed nihil interit» ἐγνωμάτευσεν ὁ πολὺς ἐν Ἰταλίᾳ ἕλλην φιλόσοφος Πυθαγόρας. Μηδέν τε ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίνεσθαι μηδὲ εἰς τὸ μὴ ὄν φθείρεσθαι. Διογ. Λαέρτιος βιβλ. Θ. Ζ· 44.

3) Διότι ἐξ ἀντιθέτων τὰ πάντα, ἡ δὲ κίνησις ἀπένειμεν ἑκάστῳ τὴν οἰκείαν θέσιν. (Πλάτων ἐν Τιμαίῳ.)

4) Πολλῶν ὑπαρχόντων ποταμῶν, μάλιστα εἰς τὴν Ἀσίαν, δύσκολον τὸ προσδιορίσαι ἤδη τὴν θέσιν τοῦ νῦν ἀναφερομένου ὑπὸ τοῦ Ὀβιδίου. (Πλίνιος)

1) Ὑπολαγίζουν εἰς τέσσαρας τοὺς φέροντας τὸ ὄνομα τοῦτο ποταμοὺς τοῦ Ἐρασίνου· ὁ κυριώτερος δ' αὐτῶν ὁ ἐν τῇ Ἀργολίδι ὠνομάζετο καὶ Ἀρσῖνος τὸ πάλαι, ἀνακύπτων ἐκ τῆς ἐν Ἀρκαδίᾳ Στυμφαλίδος λίμνης, οὗ ἕνεκεν καὶ Στύμφαλος οὗτος ἀπαντᾷ, καὶ ἀπορροφώμενος ὀλίγον ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεώς του γῆθεν, ἐξέρχεται εἰς Ἄργος. (Πλίνιος).

λον τοῦτο παρὰ μικρόν τινα ἀριθμὸν αὐτῶν. Δὲν ἀγνοεῖτε ὅτι τὸ ὕδωρ ἔλαβε παντὸς εἴδους ποιότητας ἢ ἰδιότητας, καὶ μορφὰς ἀπείρους ἐξέφηνε. Ἡ πηγὴ ἐκείνη τοῦ Ἄμμωνος ἐν Λυβίᾳ θερμοῦ περὶ τὴν μεσημβρίαν, εἶναι ψυχρὰ τὸ πρωὶ καὶ τὸ ἑσπέρας. Διηγοῦνται ὅτι καὶ τὸ ξύλον αὐτὸ ἀνάπτει εἰς τὴν πηγήν, τὴν κατὰ τὰ τὰς χώρας τῶν Ἀθαμάνων ῥέουσαν, ἐάν τις τὸ ῥίψῃ ἐν αὐτῇ ὅτε ἡ σελήνη εὑρίσκεται εἰς τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς φθίσεώς της[1] ὑπάρχει εἰς τὴν Θράκην ποταμός, οὗ τὸ ὕδωρ ἀπολιθοῖ τὰ ἐντόσθια τῶν ἐξ αὐτοῦ πινόντων, καὶ μεταβάλλεται εἰς τὸ πορῶδες πᾶν ὅ,τι ἐφάπτεται αὐτοῦ. Ὁ Κρᾶθις καὶ ἡ Σύβαρις, οὐ μακρὰν ἐνταῦθα κείμενοι, ξανθίζουσι τὰς τρίχας, καὶ ταῖς ἀποδίδουσι χρῶμα χρυσοῦν, ἤτοι ἠλέκτρῳ ὅμοιον. Ἀλλὰ τὸ περιεργότερον καὶ τὸ μᾶλλον καταπληκτικὸν εἶναι ὅτι ἀπαντῶσιν ὕδατα, ἐπιδρῶντα σπουδαίως οὐ μόνον εἰς τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πνεῦμα. Τίς δὲν ἤκουσε νά γίγνηται λόγος περὶ τῆς Σαλμακίδος πηγῆς, ἥτις ἐκθηλύνει καὶ ἐκνευρεῖ πᾶν τὸ ἐντὸς αὐτοῦ βαλλόμενον; Ὡς καὶ περὶ τῆς λίμνης τῆς Αἰθιοπίας, ἧς τὸ ὕδωρ καθιστᾷ μανιώδεις, ἢ ἀποναρκώνει, εἰς βαθὺν κατάγον ὕπνον, τοὺς ἐξ αὐτοῦ πίνοντας. Ἡ λίμνη ἐκείνη τῆς Κλειτορίας (πρὸς βορρᾶν τῆς Ἀρκαδίας, πρὸς τὴν Κόρινθον) ἐμπνέει ἀηδίαν πρὸς τὸν οἶνον, καὶ ἅπαξ τις γευσάμενος τοῦ ὕδατος αὐτῆς, ὀφείλει ἐφεξῆς ὕδωρ μόνον πίνειν, εἴτε διότι ἔχει ἰδιότητά τινα ἀντίθετον πρὸς τὸν οἶνον, εἴτε, ὅπως τὸ διηγοῦνται οἱ τῆς χώρας αὐτῆς, διότι ὁ Μελάμπους, υἱὸς τοῦ Ἀμυθάονος, θεραπεύσας μετά τινων μαγικῶν χόρτων τὰς θυγατέρας τοῦ Προίτου, βασιλέως τῶν Ἀργείων, ἐκ τῆς κατεχούσης αὐτὰς μανίας, ἔρριψεν ἐντὸς τῆς πηγῆς αὐτῆς τὰ χόρτα ἐκεῖνα, ἅτινα μετέδωκαν εἰς τὸ ὕδωρ τὴν ἰδιότητά των.[2] Καὶ ὁ ἐν Μακεδονίᾳ ποταμὸς Λυγκήστιος, ἔχει ὅλως ἐναντίαν ἰδιότητα· ὀλίγον ἐάν τις πίῃ ἐξ αὐτοῦ, κλονίζεται, ὡς ἐὰν ἔχει πίει καθαρὸν οἶνον. Ἐν τῇ Ἀρκαδίᾳ ὑπάρχει λίμνη, ὑπὸ τῶν παλαιῶν λίμνη τοῦ Φενεοῦ καλουμένη· ταύτης τὰ ὕδατα, κατὰ μὲν τὴν νύκτα πινόμενα, εἰσὶν ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν ὑγείαν, οὐδὲν δὲ κακὸν προξενοῦσι τῷ ἐν ἡμέρᾳ ἐξ αὐτῶν πίνοντι. Ἡ νῆσος Ὀρτυγία (τῆς Δήλου) ἡ ἤδη ἀκίνητος, ἐπέπλεεν ἄλλοτε ἐπὶ τῶν ὑδάτων. Τὸ ἀργοναυτικὸν πλοῖον ἡ Ἀργώ, ἐφοβεῖτό ποτε τὴν κροῦσιν τῶν Συμπληγάδων πετρῶν, γνωστοῦ ὄντος, ὅτι αὗται συνεφήπτοντο μετὰ κρότου ἀμοιβαίως, ἀλλ' ἤδη ἐστερεώθησαν εἰς νῆσον, καὶ εἶναι ἱκαναὶ νἀποκρούσωσι πᾶσαν τῶν ἀνέμων σφοδρότητα.

Τὸ ἠφαίστιον τὸ ἐξερχόμενον ἀπὸ τά φλεγόμενα τῆς Αἴτνης σπλάγχα, δὲν ἐκαίετο, ὡς ἤδη, πάντοτε, οὔτε καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ὡσαύτως, διότι, ἐάν, τέλος πάντων, ἡ γῆ ἦναι ζῶον ἔμψυχον, ἐὰν στενάζῃ διὰ τοῦ ἐκ τῶν ἐντοσθίων της ἐξερευγομένου πυρός, πρόδηλον ὅτι δυνατὸν νὰ συμβῇ ὥστε ὁσάκις καίεται ἐνδομύχως, νὰ συστέλλωνται οἱ ὀχετοί των, καὶ νὰ διαστέλλωνται, ἕτεροι δὲ νἀνοίγωνται ἀλλαχοῦ, ἢ καὶ νὰ κλείωνται εἰς ἄλλους τόπους. Ἐὰν προσέτι τὸ πῦρ αὐτὸ ἀναφλέγηται, ὡς ἐκ τῆς συσσωρεύσεως χαλίκων τινων οὓς ὁ ἄνεμος ὠθεῖ εἰς τὰ βάθη τοῦ ἡφαιστείου αὐτοῦ, τοὺς μὲν κατὰ τῶν δέ, καὶ νὰ ἐξέρχωνται σπινθῆρες, κατακαίοντες τὴν πρὸς ἀνάφλεξιν κατάλληλον ὕλην, θὰ σβεσθῇ ἅμα ὁ ἄνεμος καταπαύσῃ, καὶ τέλος, ἐὰν τὸ πῦρ αὐτὸ προέρχεται ἐκ θείου καὶ ἀσφάλτου, ἅτινα καίονται ἐξ ἑαυτῶν καταναλισκόμενα, ἐπὶ μακρὰν σειρὰν αἰώνων δὲν δύναται ζῶν νὰ ὑφίσταται ἄνευ τῆς τροφῆς του, ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον θὰ χάσῃ τὴν ἐνεργητικότητά του, καὶ θὰ σβεσθῇ ἐπὶ τέλους ὁλόκληρον.

Λέγουσιν ὅτι ἡ λίμνη τοῦ Τρίτωνος, ἐν τῇ κατὰ τὰς ὑπερβορείους χώρας Παλλήνῃ, ἔχει τὴν ἰδιότητα τοῦ περιβάλλειν μὲ πτέρυγας τοὺς ἐννεάκις ἐν αὐτῇ λουομένους. Ὁμολογῶ ὅτι τοῦτο μοὶ φαίνεται ἀπίστευτον, ὡς καὶ τὸ ἀναφερόμενον περὶ τῶν γυναικῶν τῆς Σκυθίας, αἵτινες προστριβόμεναι μέ τινα χόρτα, εὑρίσκονται ἐπίσης μὲ πτερὰ περιβεβλημέναι. Ἀλλ' ἐὰν πιστεύσωμεν εἰς πράγματα, ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας μαρτυρούμενα, δὲν βλέπομεν ὅτι τὰ ζῶα τὰ δι' ἀλλήλων φθειρόμενα ἐκφύουσι ξενοτρόπως πλῆθος ἄπειρον ἄλλων μικρῶν ζώων; Φονεύουσι ταῦρον, καὶ τὸν θάπτουσιν ἐν τῇ γῇ, ἡ πεῖρα γνωρίζει ἡμῖν, ὅτι ἐκ τῶν ἐντοσθίων του παράγονται μέλισσαι, ἀγαπῶσαι τὰς πεδιάδας καὶ τοὺς ἀγρούς, ὡς ὁ ἐξ οὗ ἐγεννήθησαν, καὶ ἐργάζονται ἐπιμελῶς ὡς ἐκεῖνος, καὶ ὠφελίμως. Θάψατε ἵππον ὡσαύτως, καὶ θὰ γεννηθῶσιν ἐντεῦθεν ἔντομα, ἀγριομέλισσαι καλούμεναι. Ἐάν, ἀφαιροῦντες τοὺς πόδας ἢ τὴν χηλὴν καραβίδος τινος ἢ ἀστακοῦ καὶ τὰς κνήμας, καλύψητε ὑπὸ τὴν γῆν τὸ ὑπόλοιπον τοῦ σώματός των, θὰ ἐξέλθῃ ἐκεῖθεν εἰς σκορπιὸς μὲ οὐρὰν λίαν φοβερόν. Οἱ τῶν πεδιάδων καὶ τῶν ἀγρῶν ἄνθρωποι γινώσκουσι τὰ τῶν μεταξοσκωλήκων, καὶ πῶς οὗτοι μεταβάλλονται εἰς ψυχὴν (πεταλούδαν). Οἱ βάτραχοι γεννῶνται ἐκ τῆς ἰλύος τῆς γῆς, ἄνευ ποδῶν κατ' ἀρχάς, καὶ ἀλλοῖοι ὅλως· μετ' ὀλίγον ὅμως ἀναφύονται αἱ κνῆμαι καὶ οἱ πόδες, ὅπως δύνανται νὰ κολυμβῶσιν, ὅθεν καὶ τὸ κατώτερον τοῦ σώματός των μέρος εἶναι ἐκτενέστερον παρὰ τὸ ἀνώτερον, πρὸς εὐκολίαν τοῦ πηδήματος. Ἡ ἄρκτος, ἅμα γενομένη, ἁπλῆ τις μόνον ὕλη κρέατος τυγχάνει οὖσα, ἡ δὲ μήτηρ λίχουσα ταύτην τῇ δίδει τὴν μορφήν, εἰς ἣν αὐτὴν ὁρῶμεν. Καὶ αἱ μέλισσαι, αἱ ἐν ταῖς μικραῖς ἐξαγώνοις κυψέλαις των μέλι μετὰ κηροῦ γεννῶσαι, ἄμορφοι ὅλως τὸ πρῶτον, μὲ τὸν χρόνον δὲν ἀνακτῶσι πόδας τε καὶ πτερά; Δύναταί τις νὰ τὸ πιστεύσῃ ἐὰν δὲν τὸ γνωρίζῃ μετὰ βεβαιότητος, ὅτι τὸ πτηνὸν τῆς Ἥρας, ὁ ταώς, τοῦ ὁποίου ἡ οὐρὰ καὶ τὰ πτερὰ εἶναι μὲ λαμπρὰ καὶ ποι-

1) Οἱ Ἀθαμᾶνες ἦσαν λαὸς τῆς Ἠπείρου, καὶ ἡ πηγή, περὶ ἧς ἐνταῦθα ὁμιλεῖ ὁ Ὀβίδιος, εἶναι ἡ τῆς Δοδώνης. (Πλίνιος).

2) Ἵνα ἐκδικηθῇ ἡ Ἥρα, κατὰ τὸν Βιργίλιον, τὰς θυγατέρας τοῦ Προίτου Βασιλέως τοῦ Ἄργους, τὰς κατέστησεν ἀναισθήτους καὶ μανιώδεις καί ὑπολαβοῦσαι αὐτὰς ἀγελάδας ἔτρεχον εἰς τὰς πεδιάδας, ἀλλ' ὁ Μελάμπους τὰς ἐθεράπευσεν ἐξ αὐτῆς τῆς μανίας, καὶ ἐνυμφεύθη μίαν τῶν θυγατέρων ἐκείνων, Ἰφιάνασσαν καλουμένην. (Πλίνιος.)

κίλα ἄστρα κατεστολισμένα, καὶ μὲ τὸν κεραυνὸν τοῦ Διός, ὡς καὶ αἱ περιστεραί, αἱ τόσον προσφιλεῖς τῇ Κυθερείᾳ Ἀφροδίτῃ, καί, ἐν ἑνὶ λόγῳ, πάντα τὰ πτηνά, γεννῶνται ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ ᾠοῦ. Ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι πιστεύοντες, ὅτι τῆς σπονδυλικῆς στήλης θνητοῦ τινος ἀνθρώπου ὁ μυελός, παράγει ὄφεις. Τὰ τοιαῦτα ὄντα ἔχουσι τοὐλάχιστον μίαν τοιαύτην ἀρχὴν ἥτις τὰ παρήγαγεν. Ἀλλ' ὅμως εἶναι ἓν πτηνὸν ὅπερ οἱ Ἀσσύριοι καλοῦσι Φοίνικα, ὅστις ἀναπαράγεται ἐξ ἑαυτοῦ. Τὸ πτηνὸν τοῦτο δὲν τρώγει μήτε χόρτον μήτε καρπόν τινα τῆς γῆς· τὸ δάκρυ τοῦ λιβάνου (θυμίαμα) καὶ ὁ καθαρώτερος τῶν ἡδυσμωτέρων δένδρων τῆς Ἀραβίας χυμὸς εἶναι ὅλη του ἡ τροφή. Ζῶν ἐπὶ πεντακόσια περίπου ἔτη, κατασκευάζει ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων κορυφῶν Δρυὸς ἢ Φοίνικος κοῖλόν τι, ἐν εἴδει φωλεᾶς, πρὸς ἀνάπαυσιν, καὶ ἀφ' οὗ τὴν καλύψῃ μὲ κλάδους τινὰς μικροὺς ἐκ σμύρνης καὶ κινναμου (κανέλλας) ὑπεισέρχεται ἐν αὐτῇ, καὶ ἐκπνέει μεταξὺ τῶν ἐκλεκτοτέρων ὀσμῶν. Βεβαιοῦσιν ὅτι ἐκ τῆς τέφρας αὐτοῦ ἀναγεννᾶται ἕτερος Φοῖνιξ, ζῶν ὅσον καὶ ἐκεῖνος ἐπίσης. Ὅταν δὲ οὗτος ἔχῃ ἀρκετὴν δύναμιν ὥστε νὰ φέρῃ φορτίον, ἀναλαμβάνει τὴν φωλεὰν αὐτήν, ἥτις τῷ ἐχρησίμευσεν ὡς κοιτὶς μὲν αὐτοῦ, τάφος δὲ τοῦ πατρός του, καὶ ἀφ' οὗ τὴν φέρει μέχρι τῆς πόλεως τοῦ Ἡλίου, καταθέτει εὐλαβῶς τὸ ἔξοχον τοῦτο φορτίον εἰς τὴν θύραν τοῦ αὐτόθι Ναοῦ τοῦ Θεοῦ Ὑπερίωνος (1) — Ἐὰν ἡ μεταβολὴ τοῦ φύλου δύναται νὰ θεωρηθῇ ὥς τι ἔκτατον γεγονὸς τῆς φύσεως, δὲν ὀφείλομεν νὰ θαυμάσωμεν τὴν Ὕαιναν, ἥτις κατὰ περιόδους ἐκ τοῦ ἄρρενος εἰς τὸ θῆλυ μεταβάλλεται, καὶ αὖθις ἐκ τοῦ θήλεως εἰς τὸ ἄρρεν; Τὶς δὲν θαυμάζει τὸ μικρὸν ἐκεῖνο ἔντομον, ὅπερ ζῇ ἐν τῷ ἀέρι, καὶ τὸ ὁποῖον λαμβάνει ὅλα τὰ εἴδη τῶν χρωμάτων; Ὅτε ὁ Βάκχος κατέκτησε τὰς Ἰνδίας τῷ παρουσίασαν λύγκας τινὰς (ῥήσσους), ὧν λέγουσι τὸ οὖρος ἀπολιθοῦται, ἅμα ἐκτεθὲν εἰς τὸν ἀέρα. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὰ κοράλλια, φυτὸν τρυφερὸν μὲν καὶ ἁπαλόν. ἐφ' ὅσον ζῇ ἐν τῷ ὕδατι, ἀλλὰ σκληρὸν ἅμα ἐξαχθῇ αὐτοῦ.

Δὲν ἤθελον δυνηθῇ ποσῶς νὰ τελειώσω, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ εἰσέλθω εἰς τὰ καθέκαστα αὐτῶν τῶν μεταβολῶν, αἵτινες λαμβάνουν χώραν ἐν τῇ φύσει τοῦ σύμπαντος, ὡς καὶ ἐκείνας αἵτινες συμβαίνουσιν εἰς τὰ μεγάλα ἔθνη καὶ τὰς πολιτείας ἢ τὰς ἐξόχους ἀτομικότητας, ὧν αἱ μὲν ὑψοῦνται καὶ μεγαλύνονται, αἱ δὲ καταπίπτουσι καὶ συντρίβονται.

Ἔγραφον ἐν Ἀνδριτσαίνῃ κατὰ μῆνα Ἰούλιον τοῦ 1885.

ΑΝ. Χ. ΠΑΠΑΔΗΜΟΣ

Διευθυντὴς τῆς ἐν Ἀνδριτσαίνῃ Βιβλιοθήκης.

Ἐὰν ἠδυνάμεθα νὰ ὑποσημειώσωμεν τὴν ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην ἐν τῷ μεγάλῳ τούτῳ ζητήματι τῶν ἀεννάων μεταβολῶν ἢ τῶν μεταμορφώσεων τῆς φύσεως τοῦ κόσμου, θὰ παρετηροῦμεν, ὅτι, τὸ φιλοσοφικὸν ἀξίωμα τῆς ἐποχῆς μας, «ἐκ τῶν ἀδιαλείπτων μεταμορφώσεων τῶν ὄντων ἐξαρτᾶται ἀπολύτως ἡ ἐπὶ τὸ τέλειον *πρόοδος* τοῦ κόσμου,» συνᾴδει πληρέστατα πρὸς τὰς παρατηρήσεις τοῦ Λατίνου συγγραφέως, ἐπικυροῦται δὲ καὶ ὑπὸ τῶν νεωτάτων ἀνακαλύψεων τῶν φυσικῶν καὶ χημικῶν ἐπιστημῶν, καθ' ἃς, καὶ μάλιστα τὴν Χημείαν, *ὅ,τι ἦτο τό χθὲς δὲν εἶναι σήμερον, οὔτε τὸ αὔριον ἔσται σύμφωνον τῷ νῦν.*

Ὁ Μεταφραστής.

(1) Ἡ πόλις αὕτη τοῦ Ἡλίου, ἦτο, κατὰ Πλίνιον, ἐν Ἀραβίᾳ περὶ τὸν κόλπον τῆς Παγχαΐας.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΗΜΟΥ ΣΑΡΑΣ ΒΕΡΝΑΡ.

Ἀναδημοσιεύομεν ἐκ τῆς ἐν Παρισίοις ἐκδιδομένης ἐφημερίδος «**Evênement**» ἐν μεταφράσει τὴν ἑπομένην ἐπιστολὴν τῆς ἐξόχου ἠθοποιοῦ, ἐν ᾗ, ὡς ἐν πιστοτάτῳ κατόπτρῳ, ἀπεικονίζει ἑαυτήν, μετὰ παραδοξου τινὸς στωμυλίας καὶ χαριτος πεπεισμένοι ὅτι παρέχομεν εὐάρεστον ἀνάγνωσμα τοῖς συνδρομηταῖς ἡμῶν.

«Ἄχαριν θὰ ἐπεδείκνυον ὑμῖν ἀχαριστίαν, κύριε, ἂν δὲν ἀπεδεχόμην τὴν πρόσκλησίν σας.

«Οὐδὲν ἔχω ἐν τούτοις νὰ σᾶς εἴπω. Κατοικῶ εἰς μέρος ἤρεμον καὶ ἀναπαυτικόν, οὗ μέχρις οὐδεὶς ἐξικνεῖται θόρυβος.

«Ἀλλ' ἡ βαστώνη αὕτη μὲ καταβάλλει, ἐντείνουσα τὴν ἀνυπομονησίαν τοῦ νευροπαθοῦς χαρακτῆρός μου.

Καὶ ὁ πυρετὸς μ' ἐγκατέλιπεν. . . . . ὁ ἄπιστος!

«Οἱ περὶ ἐμὲ χαροποιοῦνται ἐπὶ τούτῳ, ἐγὼ ὅμως θλίβομαι ἐπὶ τῇ στερήσει του.

«Ἠρεμοῦσα διαβλέπω τὰ πράγματα οἷά εἰσι, τοὺς ἀνθρώπους οἷοί εἰσιν.

«Ἡ ζωή μοι διανοίγει τὰ παρασκήνιά της ὁ δὲ λόγος μοὶ τὰ φωτίζει.

«Καὶ τότε καθίσταμαι θεατής. Ἄχ! πτωχὴ ἐγώ! Πόσον ὅλοι οἱ τοιοῦτοι εἶνε εὐφυεῖς, καὶ πόσον εἶνε πολυάριθμοι!

«Πόσαι σκηνογραφίαι ἀνελίσσονται συγχρόνως! Πόσαι σκευωρίαι ἐξυφαίνονται! Πόσαι κωμῳδίαι καὶ πόσα δράματα!

«Οἱ δὲ ὑποκριταὶ αὐτῶν;.... Πόσον εἶνε σοβαροὶ ἀπαγγέλλοντες τὰ ἀστειολογήματά των! Καὶ ποία αὐτοπεποίθησις εἰς τὰ τραγικὰ μέρη!

Ὦ! ἀποθαρρύνομαι . . . Μᾶς ὑπερακοντίζουν! Εἰσὶν οἱ διδάσκαλοί μας. Καὶ τὸ βλέπω καλῶς· ἡμεῖς οἱ ἠθοποιοὶ ὑπηρέται ἐσμὲν οἱ «φιλοτέχναι ζηλωταὶ» αὐτῶν.

«Διὰ τὸν λόγον τοῦτον καὶ κρίνουσιν ἡμᾶς τόσον αὐστηρῶς, ἐνίοτε, οἱ μεγάλοι συνάδελφοί μας, *οἱ Κύριοι ὑποκριταὶ ἐν τῇ πραγματικῇ Ζωῇ*, — Ἀλλ' ἔχουσιν ἄδικον· μέγα ἄδικον!

«Εἶνε ἐπιπονώτατον εἰς ἡμᾶς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ «ζηλωτοῦ» ὑποκριτοῦ.

«Τὸ θέατρον εἶνε τέχνη νεότητος.

«Δεκαπενταετής τις ἀγνοεῖ τὸ ψιμμύθιον, τὰς σκηνογραφίας, τὴν φενάκην, τὸν ψευδῆ κόλαφον.

«Ἀκούει ὑμνούμενον τὸν Ἔρωτα, βλέπει ἀνευφημουμένην τὴν ἀνδρείαν καὶ νομίζει ὅτι ἔφθασεν ὅπου ἐπιθυμεῖ.

«Ἀλλὰ φεῦ!... Ἡ ἕδρα τῆς *Φαίδρας* εἶνε ἐκ ξύλου βεβαμμένου· ἡ πηγὴ τοῦ *Καμίλλιου* ἐκ νατοχάρτου ἐζωγραφιμένου, ὁ ὑμνῶν τὸν Ἔρωτα ὑπέρθερμος, τὸ ξίφος τοῦ γενναίου ἀμβλύ, τὸ δὲ σύνθημα τῆς ἐξάψεως τῆς παραφροσύνης δίδοται ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς σκηνῆς.

«Καὶ οὕτω, καταπίπτοντες ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ἰδεώδους των, πολλοὶ νεήλυδες τῆς σκηνῆς συντρίβουσι τὰς πτέρυγάς των

«Ἐνῷ τοὐναντίον ἄλλοι αὐτοσιοῦνται ὁλοὲν ἐν τῷ πλάσματι τῆς ὑποκρίσεως, καὶ θέλουσι καὶ πιστεύουσιν ὅτι ταῦτά εἰσί τι τὸ πραγματικόν.

«Καταλαμβάνονται ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ τῆς φιλοτεχνίας καὶ θριαμβεύουσι.

«Ὁ ἀγὼν ἐπαναλαμβάνεται ἑκάστην ἡμέραν, καὶ ἀγωνίζονται ἑκάστην ἡμέραν, καὶ οὐδέποτε καταπονοῦνται ἀπογοητευμένοι.

«Πιστεύουσί τινες, καὶ μετ' ἐπιμονῆς μάλιστα, ὅτι οἱ ἠθοποιοὶ μετὰ δέκα δέκα πέντε παραστάσεις ἑνὸς ἔργου ἐξαντλοῦνται καὶ διαφθείρουσι τὰ μέρη ἅτινα ὑποκρίνονται.

«Πόσον χονδροειδὴς ἡ πλάνη των! Sbaphie Croisette, μετὰ τὴν περιώνυμον σκηνὴν τῆς δηλητηριάσεως ἐν τῇ *Σφιγγί* ἀπέμενεν ἐπί τινα λεπτὰ ὠχρὰ καὶ μὲ συγκρουομένους τοὺς ὀδόντας· ἐνίοτε μάλιστα ἐντελῶς ἔχανε τὰς αἰσθήσεις της Καὶ μόλα ταῦτα οὐδ' ἐσκέφθη κἂν ποτε νὰ κρατήσῃ ἑαυτῆς ἐπὶ ἑκατὸν σχεδὸν ἀλλεπαλλήλους παραστάσεις.

«Ὁ τραγικὸς Beauvallet ἔχει κλαίων θερμὰ δάκρυα καθ' ἁπάσας τὰς ἑσπέρας ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ δάσους εἰς τὸν *Βασιλέα Λήρ*.

«Ἡ Suyanne Reichemberg, ὁ *μαργαρίτης τῶν ἠθοποιῶν*, διετέλει ἐν νοσηρᾷ συγκινήσει εἰς ἑκάστην παράστασιν τῶν *Κοράκων* κατὰ τὴν βραχεῖαν σκηνὴν τῆς παραφροσύνης.

«Ὁ δὲ Mounet-Sully κατελαμβάνετο ὑπὸ πραγματικῆς ἀλλοφροσύνης ἐν τῇ σκηνῇ τῆς μανίας τοῦ *Ὀρέστου*.

«Ἑσπέραν τινά, καθ' ἣν ἤμην ἐλευθέρα, μετέβην νὰ ἴδω τὴν Aimée Tissandier ἐν τῷ θαλάμῳ της μετὰ τὴν πρᾶξιν τῆς ὑπνοβασίας ἐν τῷ Mauled, τὴν εὗρον δὲ τρέμουσαν ὅλην ἔτι καὶ κατεχομένην ὑπὸ παγεροῦ ῥίγους. Καὶ ἦτον ἐν τούτοις ἡ πεντηκοστὴ παράστασις τοῦ ἀριστουργήματος τούτου τὴν ἑσπέραν ἐκείνην.

«Καὶ ἐν τέλει, ὅσον ἀφορᾷ εἰς ἐμὲ αὐτήν, οὐδέποτε ὑπεκρίθην τὴν *Φαίδραν*, χωρὶς νὰ ταραχθῶ μέχρις αἱμοπτυσίας καὶ νὰ περιπέσω εἰς λειποθυμίας· μετὰ δὲ τὴν τρίτην εἰκόνα ἐν τῇ *Θεοδώρᾳ*, ὅπου φονεύω τὸν Μάρκελλον, διατελῶ ἐν τοιαύτῃ νευροπαθεῖ καταστάσει, ὥστε ἀποσύρομαι μετὰ λυγμῶν εἰς τὸν θάλαμόν μου. Καὶ ἂν δὲν κλαίω τότε, ὑφίσταμαι ἐν τούτοις τοιαύτην νευρικὴν κρίσιν, ἥτις εἶνε τὰ μάλα δυσάρεστος εἰς τοὺς περικυκλοῦντάς με τὴν ὥραν ἐκείνην ὅσον καὶ λίαν ἐπίφοβος εἰς πᾶν ἀντικείμενον μέχρις οὗ νὰ δύνηται νὰ φθάνῃ ἡ χεὶρ μου.

«Οἱ Μεγάλοι μου συνάδελφοι, οἱ *ὑποκριταὶ ἐν τῇ πραγματικῇ Ζωῇ*, θ' ἀνακράζωσι:

«—*Δὲν ἀπαιτεῖται διὰ ταῦτα μεγάλη τέχνη... Ὅπως ἑρμηνεύσῃ τις καλῶς τι πρέπει νὰ μὴ αἴσθάνηται τίποτε!*

«Τὸ εἶπεν ὁ Diderot καὶ τὸ ἐπανέλαβε καὶ ὁ Goquelin.

«Ἴσως ἀμφότεροι ἔχουσι πλῆρες δίκαιον· ὁ δεύτερος μάλιστα εἶνε ἄριστος κωμῳδὸς καὶ ἔξοχος ἀριστοτέχνης.

«Ἀλλά μοι εἶνε ἀδιάφορον! Ἐγὼ ἔχομαι ζηλοτύπως καὶ φιλοστόργως τῆς *τρέλλας* μου.

«Ἡμεῖς οἱ νευρικοὶ ἔχομεν ἀνάγκην νὰ πιστεύωμεν ἡμεῖς αὐτοί, ὅπως κατορθῶμεν νὰ πιστεύουν οἱ ἄλλοι.

«Ἡ ἀληθὴς ζωή μας ἔγκειται ἐν τῇ φλογερᾷ ἑστίᾳ ὅλων τῶν πραγματικῶν καὶ ἰδεωδῶν παθῶν. Ἐν τῷ αἰωνίῳ παλμῷ τῆς καρδίας.... Ἐν τῇ ἀπαύστῳ ἐργασίᾳ τοῦ νοός.... Ἐν τῇ θλίψει τοῦ ὅτι ποτὲ ἴσως δὲν προσεγγίζομεν εἰς τὸ τέλειον... Ἐν τῇ ἐλπίδι τοῦ νὰ ἐξαρθῶμεν εἰς τὸ ὕψος τοῦτο τῆς ἐντελείας... Ἐν τῇ νευροπαθεῖ τέλος τάσει εἰς τὸ ὕπατον αὐτῆς ὅριον!

«Καὶ διὰ τοῦτο, ὁσάκις μεταπίπτομεν ἐν τῇ ἀληθῇ κωμῳδίᾳ τῆς *πραγματικῆς Ζωῆς*, καθιστάμεθα ἠλιθίως ἀκαταλόγιστοι. Σφαλλόμεθα εἰσερχόμενοί που καὶ ἀποτυγχάνομεν εἰς τὴν ἔξοδον· ἡ φενάκη μας εἶνε ἀνεστραμμένη ἡ δὲ περιβολή μας εἶνε πλέον ἢ ἁπλουστάτη.

«Ἀλλ' οἱ Μεγάλοι Συνάδελφοί μας δὲν δείκνυνται τοὐλάχιστον ἐπιεικεῖς....

«Καὶ προσφέρονται ἡμῖν ὡς πρὸς *σαλτιπμάγκους*!....

«Ἀλλ' ὄχι, ὄχι! Τοῦτο μόνον δύνανται νὰ εἴπωσιν οὗτοι, ὅτι ὑποκρινόμεθα ἀτελῶς ἐν τῇ κωμῳδίᾳ τῆς *πραγματικῆς Ζωῆς*. Δὲν κρυπτόμεθα ἐπιμελῶς. Καὶ —τέλος πάντων— πῶς τὸ θέλετε;... Δὲν εἴμεθα ἢ «ζηλωταί»...

«Ὦ τῆς εὐτυχίας! Αἰσθάνομαι ἐπανελθόντα τὸν πυρετόν μου!

«Ἀλλ' ἐν ταύτῃ ἀπόλλυμι τὴν ἀκριβῆ συναίσθησιν τῶν πραγμάτων καὶ ἀγνοῶ ἀκόμη, κύριε, μὴ καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀκόμη προσηνέχθην κακῶς μᾶλλον ἢ καλῶς.

«Ἐφ' ᾧ, κατακλείουσα τὴν παροῦσαν, προσαγορεύω ὑμᾶς φιλοφρονέστατα.

SARAH BERNARDT

ΣΑΡΡΑ ΒΕΡΝΑΡ.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ,

Ἡ κατ' αὐτὰς παρατηρουμένη ἔλλειψις παντὸς φιλολογικοῦ ὀργασμοῦ καταπνίγει καὶ ἀπομαραίνει πᾶσαν τάσιν πρὸς φιλολογικὴν ἐργασίαν, ἐνσπείρουσα τὴν ἀπογοήτευσιν καὶ ἐμπνέουσα τὴν ἀποθάρρυνσιν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον μόνη ἡ ἄμιλλα καὶ ἡ παντοδαπὴ ὑποκίνησις ἠδύνατο νὰ βελτιώσῃ. Ἀτυχῶς τὰ ὀλίγα φιλολογικὰ διαγωνίσματα ἡμῶν κατηργήθησαν σὺν τῷ χρόνῳ καὶ μόλις τινὰ ἐπιστημονικὰ ὑφίστανται ἐν ζωῇ ἀτροφικῇ. Ὁ «Ἀπόλλων» ἔχει τὴν πλήρη διάθεσιν νὰ συντελέσῃ κατὰ τῆς ἀπελπιστικῆς ταύτης καταστάσεως τὸ ἐπ' αὐτῷ. Οἱ πόροι του βεβαίως, ὡς παντὸς Ἑλληνικοῦ περιοδικοῦ δὲν τῷ ἐπιτρέπουσι νὰ προκηρύξῃ πολυτάλαντα βραβεῖα, οὐδὲ ἀνάλογα διαγωνίσματα. Ὁ «Ἀπόλλων» θὰ περιορισθῇ τοὐλάχιστον ἐν ἀρχῇ εἰς τὰ μικρά. Τὸ πρῶτον του διαγώνισμα ἔσται μεταφραστικόν· Ἡ ἔλλειψις καλῶν μεταφράσεων ἐξόχων ποιητικῶν ἔργων ξένων ποιητῶν εἶνε ἔλλειψις ἀσύγγνωστος διὰ τὴν φιλολογίαν μας καὶ διὰ τοῦτο νομίζομεν καλοὶ μεταφρασταὶ εἶνε πολυτιμότεροι μετρίων ποιητῶν. Τὸ πρὸς ἔμμετρον μετάφρασιν προβαλλόμενον ποίημα εἶνε ὁ **Enthousiasme** τοῦ **Hugo**, ποίημα ἐκ τῶν ἐξοχωτέρων του καὶ σχετικὸν πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν. Οἱ βουλόμενοι νὰ συμμετάσχωσι τοῦ διαγωνίσματος παρακαλοῦνται νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψει τοὺς κατωτέρω ὅρους.

α). Τὰ χειρόγραφα καθαρῶς γεγραμμένα ὀφείλουσι νὰ ἀποσταλῶσι πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ «Ἀπόλλωνος» πρὸ τῆς 15 Μαρτίου 1886.

β'). Ἡ ὑπογραφὴ τοῦ μεταφραστοῦ ἔσται κεκλεισμένη ἐν ἰδίῳ ἐνσφραγίστῳ δελτίῳ, ἔχοντι κοινόν τι σύμβολον μετὰ τοῦ χειρογράφου.

γ'). Ἡ ἐπιτροπεία τῶν κριτῶν ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ σοφοῦ καὶ δεδοκιμασμένου κριτικοῦ κ. Θεοδώρου Ἀφεντούλη, τοῦ κ. Ἰωάν. Καλοστύπη καὶ τοῦ κ. Ἀλ. Μελετοπούλου.

δ'). Ἡ κρίσις δημοσιευθήσεται ἐν τῷ «Ἀπόλλωνι» ὡς καὶ ἡ βραβευθησομένη μετάφρασις, τῆς ὁποίας ὁ συγγραφεὺς θὰ λάβῃ ἐπὶ ἓν ἔτος δωρεὰν τὸν «Ἀπόλλωνα» καὶ λαμπρῶς χρυσόδετον τόμον ἄλλου βιβλίου. Τὰ ὀνόματα τῶν ἄλλων μεταφραστῶν δὲν θὰ γίνωσι γνωστὰ ἐκτὸς τοῦ τυχόντος τοῦ πρώτου ἐπαίνου, ἡ μετάφρασις τοῦ ὁποίου ἐὰν κριθῇ εὔλογον θὰ δημοσιευθῇ.

ε). Τὸ ἰδίωμα τῆς γλώσσης ἀφίεται εἰς τὴν καλαισθησίαν τοῦ μεταφραστοῦ.

Μετ' ἀγαθῶν ἐλπίδων κηρύσσομεν τὸ πρῶτον διαγώνισμα, εἰ καὶ πενιχρὰ δὲ τὰ γέρα, ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ἑλκύσωσι τοὺς φιλοτίμους λογίους ἡ εὐγενὴς ἄμιλλα καὶ ἡ βαρύτης τῆς κρίσεως, ἧς εἰσηγήσεται σοφὸς κριτής.

Ἡ Διεύθυνσις.

ENTHOUSIASME

Allons, jeune homme! allons, marche!..

ANDRÉ CHÉNIER.

En Crèce! en Crèce! adieu, vous tous! il faut partir!
Qu' enfin, après le sang de ce peuple martyr,
Le sang vil des bourreaux ruisselle!
En Crèce, ô mes amis! vengeance! liberté!
Ce turban sur mon front! ce sabre à mon côté!
Allons! ce cheval, qu' on le selle!

Quand partons-nous? ce soir! demain serait trop long.
Des armes! des chevaux, un navire à Toulon!
Un navire, ou plutôt des ailes!
Menons quelques débris de nos vieux régiments,
Et nous verrons soudain ces tigres ottomans
Fuir avec des pieds de gazelles!

Commande-nous, Fabvier, comme un prince invoqué!
Toi qui seul fus au poste où les rois ont manqué,
Chef des hordes disciplinées;
Parmi les Crecs nouveaux ombre d' un vieux Romain,
Simple et brave soldat, qui dans ta rude main
D' un peuple as pris les destinées!

De votre long sommeil éveillez-vous là-bas,
Fusils français! et vous, musique des combats,
Bombes, canons, gréles cymbales!
Eveillez-vous; chevaux au pied retentissant,
Sabres, auxquels il manque une trempe de sang,
Longs pistolets gorgés de balles!

Je veux voir des combats, toujours au premier rang,
Voir comment les spahis s' épanchent en torrent
Sur l' infanterie inquiéte;
Voir comment leur damas, qu' emporte leur coursier,
Coupe une tête au fil de son croissant d' acier!
Allons!..—mais quoi! pauvre poëte,

Où m' emporte moi-même un accès belliqueux!
Les vieillards, les enfants m' admettent avec eux!
Que suis-je?—Esprit qu' un souffle enléve.
Comme une feuille morte échappée aux bouleaux,
Qui sur une onde en pente erre de flots en flots,
Mes jours s' en vont de rêve en rêve.

Tout me fait songer! l'ʒaïr, les prés, les monts, les bois;
J' en ai pour tout un jour des soupirs d' un hautbois,
D' un bruit de feuilles remuées;
Quand vient le crépuscule, au fond d' un vallon noir,
J' aime un grand lac d' argent, profond et clair miroir
Où se regardent les nuées.

J' aime une lune ardente et rouge comme l'or,
Se levant dans la brume épaisse, ou bien encor
Blanche au bord d'un nuage sombre;
J'aime ces chariots lourds et noirs, qui la nuit,
Passant devant le seuil des fermes avec bruit,
Font aboyer les chiens dans l'ombre.

1827.

ΕΚ ΤΩΝ «ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ»

Δ. Ν. ΦΟΣΤΕΡΗ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΣΕΛΗΝΗΝ

ΝΑΡΚΙΣΣΟΣ. — ΑΥΓΗ.

(Ἴδε συνέχειαν εἰς προηγούμενον φύλλον)

ΑΥΓΗ

Εὐτυχὴς καλύβη, εἶπεν.....ἀλλά....

ΝΑΡ. (μετ' ἐνδιαφέροντος)

Πῶς! ὑπάρχει ἕν—ἀλλά;

ΑΥΓΗ (διστάζουσα)

ΝΑΡ.

Ἀλλ' εἰπέ!.. ἡ σιγή σου αὕτη τί δηλοῖ;... Ὁποία λοιπὸν σκέψις προπετῶς ταράττει τὸ γαληνιαῖον τοῦτο μέτωπον καὶ καθιστᾷ αὐτὸ περίφροντι; τί τὸ τολμοῦν νὰ σὲ κρατήσῃ σκεπτικήν;

ΑΥΓΗ. (μετ' ἐνδοιασμοῦ)

...Οὐ δέν... Εὐτυχὴς καλύβη εἶπον· καὶ τοῦτο διότι δὲν ἐτόλμων νὰ εἴπω, ὅτι ἡ Αὐγὴ εἶναι εὐδαίμων. Ἀληθῶς εἶμαι εὐτυχής· πλὴν καὶ ἐπὶ τοῦ αἰθριωτέρου πολλάκις οὐρανοῦ βλέπομεν διερχόμενον εἶδος τι νεφέλης καὶ τοῦτο, ὡς μία σκέψις τῆς εὐδίας, ὥς τις πένθιμος διαλογισμὸς αὐτῆς, μυστηριώδης, ἄγνωστος...ἡ καλύβη αὕτη εἶναι εὐτυχὴς καὶ ἡ Αὐγή... ἀρκεῖ! ἀλλ' ὁ οἶκός σου Νάρκισσε;..

ΝΑΡ. (διακόπτων αὐτὴν)

Ὁ οἶκός μου, εἶπας;...ὦ τῆς εὐγενοῦς μερίμνης! ἀλλ' ὁ οἶκός μου φίλη μου εἶναι καὶ πάλιν οἷος καὶ πρότερον· οὐδὲν διεταράχθη, ἀνεπαίσθητος μεταβολή. Ἀντικατάστησον ἓν σῶμα δι' ἑτέρου ἐντὸς λεκάνης ὕδατος, οὐδὲν τὸ μέγα! ὀλίγα κύματα καὶ οὐδὲν πλέον, κύματα θραυόμενα, ὅπως οὔτ' ἐφ' ἅπαξ ἐπαναληφθῶσιν....ὦ, πίστευσον· λησμονοῦν ταχὺ τοὺς πίπτοντας, καὶ ἀδιάφορον ἂν οὗτοι πίπτουν ἑκουσίως...ἡ πτῶσις συνεπιφέρει συνήθως μεθ' ἑαυτῆς τὸ εἶδος, ὡς τὸ πτῶμα τὸ σάβανον αὐτοῦ καὶ ἡ λήθη οὖσα τὸ πρῶτον τῆς φιλαρχίας προτέρημα εἶναι τὸ ἔσχατον ἐκεῖνο τοῖς λοιποῖς αἴσθημα τὸ ἀποκαθιστᾶν τὴν ἀσφαλεστέραν τῶν θανόντων πλάκα!..

ΑΥΓΗ

Καὶ ὅμως, Νάρκισσε, σὺ ἦσο τὸ κλέος του· ὁ ἀδελφός σου σὲ ἠγάπα, τὸ πλῆθος σὲ ἐλάτρευε...τὸ πᾶν ἔκυπτε, ὅπως τὸ διαθέσῃς· ἦσο αὐτοκράτωρ καὶ ὑπ' ἐσὲ ἐσείετο εἰς θρόνος· ἦσο ἐκεῖ...καὶ ἴσως ἦσο εὐτυχέστερος!..ὦ πόσον μὲ ταράττει ἡ ἰδέα, ἡ βάσκανος αὕτη προαίσθησις ὅτι ἴσως ἐγὼ ὑπῆρξα, ἢ μέλλω νὰ γίνω ἡ πρόξενος τῆς δυστυχίας σου!.. ὦ θὰ ἐπροτίμων, θὰ ἐπροτίμων...ἀλλ' ἐλλείπει ἡ ἔκφρασις, ἢ μᾶλλον οὐδεμίαν εὑρίσκω ἀρκετήν!..Ἄλλοτε εἶχες τὰ ἀνάκτορα, τὸ στέμμα σου, ἀλλ' ἤδη..;

ΝΑΡ. (διακόπτων καὶ αὖθις)

Σέ, Αὐγή!

ΑΥΓΗ (συνεχίζουσα)

Ἀλλ' ἰδέ· ἤδη εἶναι νύξ, διότι ὁ ἥλιος ἐκρύβη ὑπὸ τὸν ὁρίζοντα, ἀλλ' αὔριον καὶ πάλιν θὰ ἐπανέλθῃ φαεινός, πύρινος...τὸ φθινόπωρον ἁρπάζει τὰ φύλλα ἀπὸ τοὺς κλάδους, ἀλλ' ἡ ἄνοιξις ἐπαναφέρει αὐτά. Τί τέλος τὸ μὴ πρόσκαιρον, τί τὸ διαρκές, τίς ὁ μὴ ἐπιστρέφων εἰς τὸ βῆμά του; — Ὁ χρόνος μόνον παρέρχεται ἀνεπιστρεπτεί, Νάρκισσε, καὶ σύ, καὶ σύ...τίς οἶδε!.. (ἐλαφρὸς στεναγμὸς ἀφίνει τὰ χείλη της καὶ κλίνει μὲ ἀνεστραμμένον τὸ πρόσωπον ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ Ναρκίσσου, στηριζομένου ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου.)

ΝΑΡ. (καθ' ἑαυτόν)

Νὰ ἐπιστρέψω... λέγει... καὶ εἰς στοναχὴν κατέληξεν ἡ ἀβεβαιότης, ἡ τοῦ μέλλοντος ἀσάφεια! ἡ τῆς ἀφελοῦς ψυχῆς ὁ δισταγμός! (πρὸς τὴν Αὐγήν). Διστάζεις φίλη μου; καὶ ὁμιλεῖς περὶ τοῦ φιλάρχου, παραμελοῦσα ἐδῶ τὸν Νάρκισσον τὸν ἀπολακτίσαντα ταύτην τὴν Ἀρχήν!.. Ὁ ἀδελφός μου, ὡς λέγεις, μὲ ἠγάπα· ἀλλ' ἀγνοεῖς ὅτι οὗτος εἶχε μίαν ἐρωμένην — τὴν αὐτοκρατορίαν, ἣν κρύφα, πλὴν περιπαθέστερον ἠγάπα, ἐλάτρευεν: ἐμάντευσα τὸν ἔρωτα, καὶ συνέδεσα τοῦτον μετ' ἐκείνης ἀποδοὺς τὸ ἴδιόν μου στέμμα. Ὁ λαός, ἐπίσης, μὲ ἐλάτρευεν... ἀλλ' ἴσα νομίζω τῷ παρέσχον τεκμήρια, εὑρισκόμενος ἐδῶ καὶ οὐχὶ ἐκεῖ!.. ὦ, ἄς ἀνάσσῃ, φίλη μου, ἐπὶ τῆς ἐπικρατείας ταύτης, καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν, ἐπὶ τῆς ὑφηλίου ὅλης ὅστις δήποτε, πλὴν βασίλευε σὺ ἐπὶ τῆς καρδίας μου Αὐγή! δι' ἐμὲ ἀρκεῖ ὁ ἔρως σου καὶ ἡ καλύβη αὕτη! — πτωχὴ καὶ συνήθης ποιητικὴ ἔκφρασις θὰ εἴπῃς καὶ ὅμως πόσον αἰσθάνομαι αὐτὴν ζωηρὰν ἐν τῇ θελήσει καὶ μεγεθυνομένην ἐν τῇ ψυχῇ μου. Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν, εἰμὶ εἷς πολίτης, ἁπλοῦς τις ἀγρότης· καὶ ὅμως αἰσθάνομαι ἐμαυτὸν πλέον, ἢ μέγαν! ἀπὸ τοῦ χθαμαλοῦ τούτου ἐδάφους, ὅπου τὰ ἄνθη καὶ ἡ χλόη ἐφαμίλλως ποικίλοντα συναρμολογοῦσι τὸν ὡραιότερον τάπητα, αἰσθάνομαι ἐμαυτὸν ἀνερχόμενον πολὺ ἄνωθεν, ἢ τοῦ ὑψηλοτέρου τῶν οἴκων μου πύργου! · Ἀληθῶς, ὑπῆρξά τι κεκαλυμμένον, ἀλλ' ἀπεκάλυψα αὐτό. Ἀντήλλαξα τὴν θύελλαν μὲ τὴν εὐδίαν, τὰ ἀνάκτορα μὲ μίαν καλύβην, τὸν χρυσόν μου ὅλον μὲ τὴν κόμην ταύτην, τὴν πορφύραν μὲ τὰ χείλη σου· ἔκαμα θρόνον τὴν καρδίαν σου καὶ εἶμαι βασιλεύς! τίς βασιλεὺς εὐτυχέστερος ἐμοῦ; τίς ὁ τολμῶν τὴν σύγκρισιν; εἶναι λοιπὸν λαμπρότεροι τοῦ στέμματος οἱ ὠχριῶντες λίθοι ἀπὸ τοὺς λαμπροὺς τούτους ἀδάμαντας τῆς οὐρανίου σινδόνης; Ὁ ἔχων τοὺς μέν, στερεῖται τῶν ἑτέρων — ἀναγκαία ἀναλογία. Ὦ, πίστευσόν με Αὐγή, ἐνόσῳ ἡ καρδία μου πάλλει εἰς τὸ στῆθός μου, ἐνόσῳ ὁ ἥλιος φωτίζει τὸ βλέμμα μου, καὶ (δεικνύων

τοὺς ὑγροὺς ἐκείνους ὀφθαλμοὺς) σί γλαυκοί μου οὐτοι ἀστέρες τὴν ψυχήν μου, ὁ πρώην Δύτσκρατωρ δὲν θὰ εἶναι, ἢ ὁ Νάρκισσος καὶ ὁ Νάρκισσος οὗτος, ἡ σκέψις σου, τὸ δάκρυ σου, τὸ μειδίαμά σου, αὐτὴ ἡ ψυχή σου!...

(Εἶτα μετ' ἐνθουσιασμοῦ αὔξοντος καὶ πλείονος περιπαθείας καὶ ὡσεὶ μονολογῶν).

Ἄλλως τε τί ὡραιότερον τῆς συνενώσεως δύο ψυχῶν εἰς μίαν καὶ τῆς ἀπελευτήτου καὶ ὀνειροπάλου συνδιαλέξεως αὐτῶν πρὸς τὰ ἄστρα ἐκεῖναι ὑπὸ τὰς μυστηριώδεις νυκτερινὰς τῆς αὔρας πνοάς; Ὦ ὄνειρα, ὄνειρα! πλάνη εὐτυχής, ἀπάτη εὐεργέτης! λευκὴ τῶν ποιητῶν πτέρυξ προσφερομένη πρὸς πτῆσιν, γλυκεῖα ἀνακόχλασις ζωῆς ἐν κρανίῳ κυοφοροῦντι ἐλπίδας!... Ἐλπὶς καὶ ὄνειρον, πεφιλημένον «χαῖρε» ζωὴ ἐν εἴδει ῥεμβασμοῦ ἐπὶ μορφῆς νηπίου, ἀστείρευτον καὶ γλυκὺ τοῦ βίου μας γάλα· δι' οὗ ἀναγκαίως καὶ αἰωνίως ὁ ἄνθρωπος ἀποκαθίσταται βρέφος;... Δυάς, ἀφ' ἧς ἐκλάμπει τὸ ἀληθὲς ὄνομα... καὶ λέγεσαι, κενή, ματαία, ἂν καὶ ὁ λοιπὸς βίος δὲν εἶναι ὠχρὸς ἀντικατοπτρισμός σου ἐφ' οὗ σὺ ἀφειδῶς καὶ ἀεννάως ἐπιχέεις ἀκτῖνας!..

(Μετὰ μικρὰν σιγήν).

Τοιοῦτος ὁ βίος μας Αὐγή! Διάστειλον ἔτι μᾶλλον μετὰ τοῦ νοός τὸ ὄμμα (καὶ τείνων τὰ δάκτυλα πρὸς τὰ ἄνω) ῥίψον μίαν βλέμματος ἀκτῖνα εἰς τὰ βάθη ταῦτα καὶ ἀφέθητε εἰς ὄνειρα, μόνον... τὰ λοιπὰ εἶναι μηδέν!.. Ἰδὲ ὁπόσον εὐρὺ καὶ εἶναι καὶ παρίσταται ἐκεῖ ὑπὲρ τὰς κεφαλάς ἡμῶν τὸ ἄπειρον! Μία σφαῖρα ὡς ἰδική μας καὶ μείζων ἔτι, μυριάκις μείζων καθιστᾶται ὡς ἥλος μὲ χρυσὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς φανταστικῆς ἀψίδος τοῦ στερεώματος! Τοιοῦτον τὸ χάος εἶναι εὐρὺ τὸ ἄπειρον ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχή μας εἶναι ἐξίσου εὐρεῖα ὡς αὐτό! Διάχυσον ἐν τούτῳ τὴν ψυχήν σου καὶ θ' ἀνατείλῃ ἐπὶ πλέον εἰς ἀστήρ. Ἐνόσω εἰς τὴν ψυχὴν εὑρίσκεις πτέρυγας καὶ σθένος ἀνέρχου, ἀνέρχου καί... καὶ ἀκολουθῶ!.. Ἀλλ' ἡ νὺξ παρέρχεται Αὐγή· περιεργασθῶμεν ἔτι μικρὸν τὰ ἄνθη ταῦτα, τὴν ὡραίαν ταύτην φύσιν ἥτις ἀπλοῦται πρὸ ἡμῶν, ὡς ἀπέραντον ὄνειρον, ἀπτὸν καὶ ἐνταυτῷ μυστηριῶδες!..

Ἡ Σελήνη κλίνουσα μᾶλλον πρὸς τὴν Δύσιν ἀντενακλᾶτο μαγικὴ ἐπὶ τῆς θαλασσίας ἐκτάσεως. Ὁ Ζέφυρος ἐξηκολούθει πνέων ἡδυπαθῶς, τὰ δὲ φύλλα ἐρρικίων ἐναλλὰξ ὑπὸ τὰς τρυφερὰς θωπείας του.

Ναρ. (ἀνακύπτων ἐκ ῥεμβασμοῦ).

Ἤδισται στιγμαί!... Ὁποῖα ὄντως ἐξαίσια ὁράματα παρέχει ἡ νὺξ τῷ θεατῇ, καὶ ὁποῖα τερπνὰ ἀποκαλύπτει μυστήρια! Ὁποίας ἐκγυμνοῖ μαγικὰς ἐκτάσεις! ὁποίας μυστηριώδεις καὶ ἀτέρμονας ἐκτυλίσσει ὁδοὺς εἰς τὸ πνεῦμα φωτιζομένας ὑπὸ τῶν μυρίων τούτων φανῶν τοῦ ἀπείρου! Μία ἀκτὶς ἑνὸς ἀστέρος καταλήγει ἐκεῖ, ὅπου ἄρχεται ἑτέρα μιᾶς ἰδίας· μία τῆς Σελήνης λάμψις περατουμένη ἐδῶ, δίδει ἀρχὴν εἰς ἑτέραν ἑνὸς ὀνείρου!... Ἀτελεύτητος συνάφεια καὶ σχέσις, μυστηριώδης σύμμιξις ὀνείρων καὶ φωτός, ἐλπίδων καὶ σκιᾶς, μέλλοντος καὶ χάους... Τὸ Μέγα ἐμφανιζόμενον ἐν τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τῆς σκιᾶς καὶ τῆς σιγῆς τοῦ ἀπολύτου καὶ ἐγωϊστικοῦ τούτου δεσποτισμοῦ τοῦ ἀπείρου φωτός!... Ὁποῖον ὄντως μεγαλεῖον μυστηρίου καὶ ἐμφανίσεως ἡ Νύξ!

(Εἶτα καὶ πάλιν)

Παρατήρησον καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐκεῖ τὴν εὐρεῖαν τῆς Σελήνης ἀντανάκλασιν... χρυσὸς διακυμαινόμενος. Ἐξ ἀποστάσεως ὡς ἐντεῦθεν φίλη μου οὐχὶ κακῶς θὰ ἔλεγέ τις ὅτι τεμάχια αὐτῆς καταπεσόντα ἐπιπλέουσιν ὑποσειώμενα ἐπὶ τῶν ἀπείρων ἐκείνων κυμάτων, ἢ ὅτι αὕτη ἤδη κεκμηκυῖα ἠπλώθη μακρὰ ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς καὶ εὐρείας τοῦ αἰγιαλοῦ ἀγκάλης, ὡς ἐπὶ κλίνης, ἵνα μικρὸν ἀναπαυθῇ. Ἰδέ· τὰ κύματα ἐκεῖνα τὰ διολισθαίνοντα ἀείποτε ἐπὶ τῶν νώτων της καὶ ἠρέμα ἀναπάλλοντα παραδόξως πως δὲν σοὶ παρέχουν τὴν ἰδέαν ὅτι αὕτη ζῇ, ἀναπνέει ὀλίγον μακράν, ἐκεῖ...

Αυγη (βυθίζουσα τὸ βλέμμα εἰς ἐκεῖνο τοῦ Ναρκίσσου)

Βλέπω διὰ τῶν ὀμμάτων σου καὶ ἀκούω διὰ τῆς φωνῆς σου· λοιπόν, πρὸς τί μὲ ἐρωτᾷς; ναί... ναί!

Ναρ. (ἐγερθεὶς μετ' οὐ πολὺ δρέπει ἓν νυκτάνθεμον).

Ἰδὲ τὸ ἄνθος τοῦτο, Αὐγή. Κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν εἶναι πλῆρες εὐωδίας καὶ δρόσου, καθότι ὑπὸ νύκτα μόνον ἀρέσκεται νὰ ἀνοίγῃ τὰ λεπτὰ καὶ εὐώδη πέταλά του, ὡς καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ δηλοῖ... Ἔχουσιν, ὡς βλέπεις, καὶ τὰ ἄνθη, ἢ μᾶλλον δύναταί τις νὰ ἀποδώσῃ εἰς αὐτὰ ἰδιότητάς τινας, αἵτινες καλῶς θὰ ἐλέγοντο ἰδιοτροπίαι ἢ χαρακτήρ, καὶ ταῦτα ἀληθῶς τῶν ἀνθρωπίνων κρείττονα, καθὸ ἀπαύστως τὰ αὐτά, ἀμετάβολα, διαρκῆ, ἀφ' ἧς τὸ πρῶτον ἀνοιχθῶσιν οἱ κάλυκες αὐτῶν μέχρις οὗ καὶ καταπέσωσιν ὑπὸ τῶν... ἡμερῶν, ἢ τοῦ ἀνέμου.... Τὸ ἄνθος τοῦτο θὰ ἠδύνατό τις καὶ οὐχὶ κακῶς νὰ κατατάξῃ μεταξὺ τῶν ἀνθέων, ὡς εἰπεῖν, ποιητῶν... καὶ διατί ὄχι; ἀγαπᾷ, ὡς βλέπεις, καὶ αὐτὸ τὴν νύκτα, καὶ μόνον ὑπὸ ταύτην ἐμφανίζεται βιοῦν ὑπάρχον· ἀναπετάσσει τὰ πέταλα, ὡς ἀπὸ ὕπνου τὰ βλέφαρα αὐτοῦ καὶ ἀνείγει ἓν ὄμμα, μίαν ψυχήν, ψυχὴν μυρόεσσαν, ὅπως θαυμάσῃ τὰς ὀλίγας του νύκτας... μὲ τὰ ὡραῖα ἐκεῖνα ἄστρα, μὲ τὸν γλυκὺν τοῦτον οὐρανόν—ὡραῖος ὄντως θαυμασμός, ἡ διάχυσις μύρου! Ἔπειτα, τίς οἶδε! εἰς τὴν βαθεῖαν τούτου πρὸς τὰ ἄστρα ἐνατένισιν, εἰς τὸν ἤρεμον τοῦτον, ὡς εἰπεῖν, ῥεμβασμόν, μὴ δὲν ὑπάρχει μυστική τις συνεννόησις, ἀπόκρυφός τις ὕμνος πρὸς τὸ ἐκτὸς ἰδεῶδες... πρὸς τὸ θεῖον!...

(Εἶτα προσφέρων τὸ ἄνθος τῇ Αὐγῇ).

Ἀνάπνευσον ἐκ τούτου, Αὐγή, εἶναι ἡδὺ τὸ ἄρωμα αὐτοῦ.... Ἡ εὐωδία, ὡς λέγουσιν, εἶναι ἡ ψυχὴ τῶν ἀνθέων καὶ τοῦτο ἔχει αὐτὴν τόσον καλήν!

Αυγη (ὀσφραινομένη).

Ἡδυτάτην! Καὶ ὅμως... ἂν δὲν ἐφοβούμην μὴ ἐκληφθῶ καὶ αὐθις ὡς κόλαξ, θὰ ἔλεγον, ὅτι τὸ ἄνθος τοῦτο ὑπέκλεψέ τι μῦρον ἐκ τῶν λόγων σου... Νάρκισσε... ἀλλ' ἔστω οὐδὲν λέγω. Ὅ,τι αἰσθάνομαι ἐνθάδε κεῖται κεκρυμμένον καὶ δι' ἐμὲ ἀρκεῖ ὅτι ὑφίσταται... «Ἐνθάδε κεῖται», λέγουσιν ἐπίσης καὶ οἱ τάφοι καὶ ἐγκλείουσι σποδὸν ἢ πτῶμα, ἀλλ' ὑπὸ τὰ χείλη ταῦτα, ὑπὸ τὸ στῆθος τοῦτο ὑπάρχει τι πλέον ἢ ζωή, κάμινος ὀνείρων καὶ πόθων, πῦρ, ὅπερ ἠδύνατο τὸ πᾶν νὰ μεταβάλῃ εἰς τέφραν! Σὲ ἀγαπῶ, Νάρκισσε, μὴ πταίω διὰ τοῦτο; Λέγε λοιπόν· ἐξακολούθει μιγνύων τὴν ψυχήν σου μὲ τὴν ψυχὴν τοῦ ἄνθους τούτου, τὴν πνοήν σου μὲ τὰ μῦρά του καὶ τὴν εὐωδίαν ὅλην ταύτην ἑνὸς ὀνείρου θὰ εἰσπνεύσῃ ἁπλήστως ἡ ψυχή μου! τοῦτο μόνον ἐμὲ ἀφορᾷ· οἱ ἄλλοι ἂς ψάλλωσι!...

Ναρ. (ἀτενίζων αὐτὴν περιπαθῶς).

Ὦ πόσον εἶσαι ἀγαθή, Αὐγή! Καὶ εἶτα λέγουσιν, ὅτι δὲν ὑπάρχει εὐτυχία, ὅτι εἶναι λέξις ἁπλῆ, χίμαιρα, εἴ τι ἄλλο.... πλὴν ὁποῖον τότε τοῦτο εἶναι, ἂν οὐχὶ εὐδαιμονία ὑπερτάτη; τίς ὀνειροπόλησις εὐδαιμονίας μείζων ταύτης; ἢ τίς ῥεμβασμὸς γλυκείας ἀποπλανήσεως, ἡδύτερος τῆς πραγματικότητος αὐτῆς τῆς μεθυσκούσης τὴν ψυχὴν καὶ ἀνέκφραστον ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον διαχυνούσης αἴγλην;... Ἀληθῶς εἰμὶ εὐδαίμων, (καὶ ἐπανέλαβεν ὡσεὶ καθ' ἑαυτόν) εἰμὶ εὐδαίμων!

Ἡ αὐτὴ τοῦ οὐρανοῦ προσηνὴς ὄψις· τὸ αὐτὸ ἐπίχαρι τῆς φύσεως μειδίαμα· ὁ Ζέφυρος ἐξηκολούθει ἠρέμα πνέων ὡς καὶ πρότερον... Αἴφνης, ἀπὸ τῆς μιᾶς μέχρι τῆς ἑτέρας τοῦ οὐρανοῦ ἄκρας, ὡς ὑπὸ φαντασιώδους χειρὸς ἐπιχειρούσης τὴν καταμέτρησιν τῶν οὐρανίων διαστημάτων, χρυσή τις καμπύλη διηυλάκωσε τὸν βαθὺν ἐκεῖνον σμάραγδον καὶ παραχρῆμα σβεσθεῖσα ἠφανίσθη. Διάττων τις διῆλθε, καὶ τὴν πυρώδη αὐτοῦ αὔλακα διεδέχθη ἑτέρα ἤττον ἀμυδρά, ὡς συνοφρύωσις, ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ Ναρκίσου, παρακολουθοῦντος φαντασιωδῶς ἔτι τὰ ἐσβεσθέντα ἐκεῖνα ἴχνη χρυσῆς πτώσεως....

Ναρ. (ἔτι σιγῶν καὶ ἐξετάζων)

Αυγη

Ἀλλὰ τί βλέπεις φίλε μου; τί τὸ ἑλκῦον ἐπὶ τοσοῦτον τὴν προσοχήν σου ἐκεῖ ἄνω;

Ναρ. (ὡς ἀφυπνιζόμενος)

Εἶδες τὴν λάμψιν;

Αυγη

Ὁποίαν;

Ναρ.

Τὴν χρυσὴν ἐκεῖ ἄνω

Αυγη

Ναὶ... ἦτο εἷς διάττων

Ναρ.

Καὶ οὐδὲν πλέον; Οὐδέν τι ἄλλο παρετήρησες;

Αυγη

Τί;

Ναρ.

Τὴν λάμψιν ταύτην διεδέχθη ἡ σκιά...

Αυγη

Οὐδέν τι φυσικώτερον

Ναρ. (κινῶν ἐλαφρῶς τὴν κεφαλήν)

Καὶ ὅμως οὐδὲν τούτου σπουδαιότερον!

Αυγη

Πῶς;

Ναρ.

Πρὸ μικροῦ ἔλεγον ὅτι εἶμαι εὐδαίμων.. ἀλλὰ τὴν εὐτυχίαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲ φῶς παρομοιάζουσι, καὶ... εἶδες τὸν διάττοντα;

Αυγη

Ναί, ἄγοντα μίαν ταινίαν φωτεινήν.

Ναρ.

Πλὴν καὶ ταύτην σύρουσαν ὄπισθεν ἑτέραν σκοτεινήν... Ὑπῆρξε λάμψις... ὡς προεῖπον, καὶ παραχρῆμα ἐγένετο σκιά!..

Αυγη (σύνοφρυς)

Ὦ μὴν εἶσαι ἀπαισιόδοξος Νάρκισσε!..

Ναρ.

Πᾶν ἄλλο! Ἁπλῶς εἶπον περὶ κοινοῦ φαινομένου... εἶτα (ὡσεὶ καθ' ἑαυτὸν) καὶ ὅμως παρηκολούθησε σκιά!..

Αυγη (διακόπτουσα αὐτόν)

Εἶσέτι ἡ ἀλλόκοτος αὕτη μαντικὴ Νάρκισσε; πρὸς τί οἱ τοιοῦτοι διαλογισμοί; διατί ἐπιδιώκεις τὴν ἐμβάτευσιν ταύτην εἰς τοιαύτας σκοτεινὰς καὶ ἀπαισιοδόξους ἰδέας;

Ναρ.

Τὸ κῦμα πίπτει ἐπὶ τῆς ἀκτῆς· θωπεύει, ἢ συντρίβεται· μή τι πταίει αὕτη διὰ τοῦτο, ἂν ἄκουσα προσφέρει παρειὰν εἰς ῥάπισμα ἢ ἀσπασμόν; Τὸ σκέπτεσθαι, εἶναί τι αὐθαίρετον καὶ ἀναπόφευκτον· ἡ διηνεκὴς τοῦ ὑγειοῦς καὶ δρῶντος ἐγκεφάλου κυμάτωσις, εἰς ἣν μόνον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ ὕπνος δύναται νὰ εἴπῃ «στῆθι, ἀναπαύθητι.» Ἄλλως τε σκέψις τις δεσπόζει ἐνίοτε, καθίσταται πολλάκις ὁ κύριος, ὡς τὸ κῦμα ἐπὶ τῶν εὐρέων νώτων τοῦ ὠκεανοῦ τρέχον ἐκεῖ που χωρὶς νὰ ἐρωτᾷ τὰ ὑπ' αὐτό — καὶ οὕτω δεσπόζει ἐπιβάλλεται. Διάττων τις διῆλθε· καὶ ἡ χρυσὴ ἐκείνη διοχέτευσις σβεννυμένου φωτὸς ἐν τῷ ἀπείρῳ ἀμφοτέρων προσείλκυσε τὸ βλέμμα. Ἡ λάμψις αὕτη καὶ ἡ σκιὰ ἐκείνη ἀλλεπαλλήλως διῆλθεν πρὸ τοῦ ὄμματος καὶ ἀλλεπαλλήλως ἀντικατοπτρίσθησαν ἐπὶ τῶν ἔσωθεν εἰς ἀνάλογα φωτὸς καὶ σκιᾶς σχήματα—καὶ ἰδοὺ αἱ σκέψεις, ὧν τὴν ὕπαρξιν σοὶ ἐφάνην ἐπιζητῶν καὶ οὐχὶ ἐξετάζων!..

(Εἶτα καὶ αὖθις)

Εἷς διάττων διῆλθε, καὶ εἶτα ἐσβέσθη· οὐδέν τι ἁπλούστερον καὶ ὅμως οὐδέν τι σπουδαιότερον. Εἷς τὸ ἁπλοῦν τοῦτο κατ' ἐπιφάνειαν φαινόμενον σχεδὸν ἅπαν περικλείεται τοῦ βίου τὸ μυστήριον... Σύγκρινον τὸ φῶς τοῦτο μὲ ὅ,τι δήποτε θέλεις· ἀναπόλησον ἓν ὄνειρον καὶ εἰπὲ σκιά! μίαν δόξαν καὶ εἰπὲ—σκιά! ἓν σύμβαμα καὶ εἰπὲ—σκιά! ἕνα θάνατον, μίαν πτῆσιν, μίαν εὐδαιμονίαν καὶ εἰπὲ — σκιά! καὶ θέλεις

ἔχει ὅ,τι ἐγώ, καθ' ἣν στιγμὴν μοὶ ἀπέσπας τὴν προσοχήν, ἤκουον παρὰ τοῦ διερχομένου διάττοντος !.. πικροὶ ἀείποτε οἱ λόγοι χρυσῆς ἀπωλείας !.. Παράδοξον φαινόμενον· κάρφος τι κινούμενον πτιλόν τι ἱπτάμενον, μία κίνησις, μία λάμψις μυστηριωδῶς πως φωνεῖ ἄλτ εἰς τὸ βῆμα, ἢ τὸν νοῦν καὶ κάμνεις ἄλτ. Θέσε εἰς τὴν θήκην τὸ ἀνυψωμένον ἐγχειρίδιον, ἢ κράτει ἕνα ἀσπασμόν· καὶ ἀκουσίως ἡ αἰωρημένη χεὶρ σου ἐπαναθέτει ἠρέμα τὸ ἐγχειρίδιον εἰς τὴν θήκην καὶ τὰ χείλη σου δειλῶς ἐπανακλείονται !.. Πλέων εἰς τὸ πέλαγος πραγματικῆς εὐδαιμονίας καὶ συναισθανόμενος αὐτήν, ἔλεγον : εἰμὶ εὐδαίμων ! καὶ ὁ διάττων ἀπήντα : στῆθι ! Ἐμειδίων ἐγὼ ἐκ τῆς μέθης ταύτης κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, καθ' ἣν συγχρόνως εἰς διάττων κατέπιπτε, ἓν ὄνειρον ἐσβέννυτο, μία ψυχὴ ἀπώλωλεν !.. ὤ ! τῆς μεγαλοπρεποῦς ἰσοροπίας αἱ πένθιμοι ἀνάγκαι, τὰ ἐρεβώδη ἀποφθέγματα !..

(μετὰ βραχεῖαν καὶ αὖθις διακοπήν)

Κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν, Αὐγή, ἄπειροι στόνοι δυσφορίας ἐξέρχονται πανταχόθεν, ἀναρίθμητοι οἰμωγαὶ συγχέονται μὲ τὴν βοὴν τῆς καταιγίδος ἢ τῆς λαίλαπος, ἢ διακυμαίνονται ὡς ἀπόκρυφοι φρικιάσεις εἰς τὸν οὐρανὸν τοῦτον ὑπὸ τὴν σελήνην ταύτην, ὅπου τόσοι ἄλλοι, ὡς ἡμεῖς ἴσως μεισιῶσι καὶ ἠδύνονται. Φαντάσθητι ὁπόσοι εἶναι δυστυχεῖς, ὁπόσοι εἶδον ψευσθείσας τὰς ἐλπίδας των, ἢ σβυνόμενα τὰ ὄνειρα των, τὰ ὄνειρα ἐκεῖνα, ὧν ἡ ὕπαρξις τοῖς ἦτο ἡ ζωή ! Ὁπόσοι ἔτι θνήσκουσι τῆς πείνης, ἢ τοῦ ψύχους· πόσοι ἐκ τῆς περιφρονήσεως, ἢ ἀδιαφορίας τῶν ὁμοίων των... καὶ ἡ αὐτοκτονία, ὁ βιαίως ἀποσπώμενος οὗτος τοῦ θανάτου ἀσπασμός, ὅστις εἶναι δι' αὐτοὺς τὸ μόνον διὰ τὴν πτῶσίν των ἔρισμα, τὸ μόνον φρικῶδες ἐν τῇ ἀπωλείᾳ των σῶστρον, καθίσταται αἰωνία των χλεύη καὶ ἐμπαιγμὸς καὶ ἀποκαλοῦσι παραφροσύνην, ἢ ἀνανδρίαν, ὅ,τι κάλλιον θὰ ἔλεγον συμφοράν ἢ βάσανον !... Τοιοῦτος ὁ βίος φίλη μου ! Ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν μία ζωὴ καὶ εἰς θάνατος· ἓν ἐπιφώνημα ὀδύνης ἀπολῆγον εἰς χαρὰν καὶ ἓν ἐπιφώνημα ἄλγους ἀπολῆγον εἰς πένθος· μία νυμφικὴ παστὰς ἐδῶ κυκλουμένη ὑπὸ ἀγγέλων, καὶ ἑτέρα νεκρικὴ ἐκεῖ κυκλουμένη ὑπὸ δαιμόνων !... Ὦ πόσοι εἶναι δυστυχεῖς, ὁπόσοι εἰσὶν ἄθλιοι !.. (καὶ τὸ στῆθός του ὑψώθη βιαίως ὡς ἵνα ἀφίσῃ ἕνα στεναγμόν.

(ἀκολουθεῖ).

Η ΑΧΑΡΙΣΤΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Ἡ ἀχαριστία ἣν ἔδειξαν οἱ ἄνθρωποι, πρὸς ἐκείνους οἵτινες ἀνέλαβον τὴν ἀνόρθωσιν τῶν κοινωνιῶν αὐτῶν, πρὸς ἐκείνους οἵτινες πρωτηγωνίσθησαν ὑπὲρ μιᾶς μεγάλης ἰδέας, ἢ ἑνὸς μεγάλου σχεδίου, πρὸς ἐκείνους οἵτινες ἀνέλαβον νὰ ἐξαγάγωσιν αὐτοὺς τῆς πλάνης καὶ τῆς δεισιδαιμονίας, οἵτινες ἀνέλαβον νὰ ποδηγετήσωσι καὶ διδάξωσιν αὐτούς εἶνε ἀξιοσημείωτος.

Οἱ μὲν ἀνέβησαν τὸ ἰκρίωμα, οἱ δὲ ἐπλήρωσαν τὰς φυλακάς, καὶ ἄλλοι ἄλλως ἔπαθον.

Ὁ τῆς Μαίας Φαιναρέτης υἱὸς ἀντιταχθεὶς κατὰ τῆς τότε ἀχαλινώτου κοινωνίας, καὶ θελήσας νὰ ἐξαγάγῃ τοὺς συμπολίτας του τῆς πλάνης ἔπιε τὸ κώνειον.

Ἡ ἄκρα δικαιοσύνη ἐρραπίσθη ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἀριστείδου, καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς, ἡ ζωογονοῦσα, δημιουργοῦσα καὶ σώζουσα αὕτη μεγαλοφυΐα, ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν αὐλὴν τῶν Περσῶν· τί νὰ εἴπῃ τις περὶ Μιλτιάδου, καὶ τί περὶ Ἀλκιβιάδου ; ἐπεχείρησε τὴν κατάκτησιν τῆς Σικελίας, καὶ δὲν προεμάντευσε τὴν ἀχαριστίαν τῆς πατρίδος του. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐξορίᾳ βιοῦντες οἱ Θουκυδίδαι συγγράφουσι τοὺς Πελοποννησιακούς των.

Ὁ Κικέρων μὲ τὴν μελίρρυτον γλῶσσαν του φονεύεται ὑπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς τριανδρίας, καὶ ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος ἐμπύγνηνται τὰ ἐγχειρίδια τῶν Βρούτων.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ διαπρύσιος κήρυξ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ναζωραίου λιθοβολεῖται.

Ὁ Κολόμβος !!! ὁ μέγας ἀνακαλυπτὴς ὁ ἐπιχειρηματικὸς καὶ παράτολμος θαλασσοπόρος, περιπίπτει εἰς δυσμένειαν ἐστεμμένων τυράννων, καὶ δέσμιος ἐπιστρέφει ἐκ τῆς γῆς του, εἰς τὴν Ἱσπανίαν τηκόμενος καὶ ἀπηλπισμένος, ἀποθνήσκει ὁ ἀνακαλυπτὴς τοῦ νέου κόσμου, καὶ μόνη τοῦ υἱοῦ ἡ φιλοστοργία ἀποδίδει τὰ νόμιμα τῷ τεθνεῶτι.

Ὁ Μίλτων μὲ τὸν ἀπολεσθέντα παράδεισόν του τυφλοῦται, ὁ Τουρκουάτος Τάσσος μὲ τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν Ἱερουσαλὴμ ῥίπτεται εἰς τὸ δεσμωτήριον καὶ παράφορος ἐπαναστᾶται ἀναβιβάζουσιν εἰς τὸ ἰκρίωμα τὸν Ἀνδρέαν Σχενιέρον.

Οἱ Ροβεσπιὲρ καὶ Δάνται, οἱ διδάσκαλοι οὗτοι τῶν λαῶν, οἱ θεμελιωταὶ οὗτοι τῆς ἐλευθερίας καὶ ἰσότητος τῆς Γαλλίας ἀνέρχονται καὶ αὐτοὶ τὸ ἰκρίωμα.

Φεῦ ! καὶ πόσοι ἄλλοι μεγάλοι αἱρεσιάρχαι, πόσοι κενοτόμοι φιλόσοφοι, πόσοι θιασῶται τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ λάτρεις δὲν παρεδόθησαν εἰς χεῖρας ἐμμανοῦς καὶ φρενητιῶντος ὄχλου !!!

Ἔχει δίκαιον ὁ περίπυστος τῆς Γερμανίας ποιητὴς λέγων ὅτι εἶνε φοβερὸν νὰ ἔχῃ τις περισσότερον πνεῦμα ἀπὸ τοὺς συμπολίτας του, καὶ ὅτι διὰ τοῦτο ὁ Σωκράτης εὗρε τὸν θάνατον. Μέγα δίκαιον εἶχεν ὁ Βειλάνδος.

Ἀλλὰ πάντα ταῦτα ὑπερέβαλε καὶ ἐπεσκίασε τὸ ἐν Γολγοθᾷ ἔγκλημα.

Οἵα ἀχαριστία !

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΡΕΔΙΑΔΗΣ

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

Ὁ μανδύας τοῦ Τσάρου. Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσσίας Ἀλέξανδρος ὁ Ι,. περιβαλλόμενος τὸν φαιὸν αὐτοῦ μανδύαν, ἠρέσκετο νὰ ἐξέρχηται μόνος, καὶ νὰ περιτρέχῃ ἀσκόπως τὴν Πετρούπολιν, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀκολουθίας. Ἡμέραν τινα ἐπλανᾶτο πάλιν μόνος κατὰ τὴν «ἀγγλικὴν ἀποβάθραν», (εἰ καὶ ὁ πιστὸς αὐτοῦ Ἴλγα συχνάκις τὸν ἠκολούθει ἐκ τοῦ μακρόθεν μετὰ μικροῦ ὀχήματος) ὅτε αἴφνης κατελήφθη ὑπὸ ῥαγδαίας βροχῆς. Ὁ Αὐτοκράτωρ νεύσας εἰς τὸν προστυχόντα Ἰβοστσὶκ (ἀμαξηλάτης δημόσιος), διέταξεν αὐτὸν ἵνα τὸν μεταφέρῃ εἰς τὸ χειμερινὸν ἀνάκτορον. Ὁ γηραιὸς ἀμαξηλάτης κατανεύσας δι' ἑνὸς γλυκυθύμου, «πολὺ καλά, ἀφέντη», ἐμαστίγωσε τοὺς ἵππους του. Διερχομένου αὐτοῦ πρὸ τοῦ Βουλευτηρίου, ἡ φρουρὰ ἐτέθη εἰς μεγάλην κίνησιν, τὰ πλῆκτρα τοῦ τυμπάνου ἐκρούοντο ἐμμανῶς, οἱ δὲ στρατιῶται ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ παρετάσσοντο παρουσιάζοντες ὅπλα. Ὁ Ἰβοστσὶκ στρέψας τὴν πολιὰν κεφαλήν του πρὸς τὸν ξένον, ἠρώτησεν αὐτόν, «μήπως περιμένουσι τὸν Αὐτοκράτορα, ἀφέντη» ; Ὁ Ἀλέξανδρος ἀπήντησε : «Βεβαίως, ἀπευθύνονται πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα». Μετ' ὀλίγον εἰσέρχονται ἔν τινι πλαγίᾳ εἰσόδῳ τοῦ χειμερινοῦ ἀνακτόρου, ἔνθα ὁ Τσάρος κατῆλθε. Παρετήρησεν ὅμως ὅτι δὲν ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ χρήματα ἵνα πληρώσῃ τὸν Ἰβοστσὶκ. «Περίμενε ἐδῶ μίαν στιγμήν», λέγει πρὸς τὸν γηραιὸν ἀμαξηλάτην, «θὰ σοῦ στείλω ἀμέσως τὸ ἀγώγιόν σου». Ὁ πολιόθριξ ἐγέλασε πονηρῶς. «Ὄχι, ἀφέντη, δὲν εἶναι δυνατόν ! Πολλαῖς φοραῖς μὲ ἐγέλασαν ἔτσι οἱ κύριοι Ἀξιωματικοί ! Ἄφησε τὸν μανδύαν σου μέσα εἰς τὴν ἅμαξαν, ἕως ὅτου μοῦ στείλῃς κάτω τὸ ἀγώγι μου». Ὁ Τσάρος γελάσας, ἀφῆκεν ἀληθῶς τὸν μανδύαν του, καὶ κατῆλθε τῆς ἁμάξης. «Περίμενε λοιπόν ! » Ὁ Ἰβοστσὶκ κατανεύσας λίαν εὐχαριστημένος, ἐξάγει ἐκ τοῦ θυλακίου του φιάλην πλήρη οἰνοπνεύματος, ἐξ ἧς λαμβάνει ἀρκετὴν δόσιν, οἰονεὶ ὡς ἀνταμοιβὴν τῆς πονηρίας του. Μόλις δ' εἶχεν ἐπαναθέσει ταύτην ἐν τῷ θυλακίῳ του, παρουσιάζεται θεράπων τις ἵνα ἐγχειρίσῃ τῷ ἁμαξηλάτῃ 25 ῥούβλια καὶ λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ τὸν μανδύαν. «Ὄχι, ἀφέντη», ἀπαντᾷ ἐκ νέου ὁ πονηρὸς Ἰβοστσὶκ, κρατῶν συγχρόνως καὶ τὸν μανδύαν, «ὁ μανδύας ἀξίζει περισσότερα ἀπὸ 25 ῥούβλια, καὶ σὺ μοῦ φαίνεσαι ὅτι θέλεις νὰ τὸν ἀγοράσῃς 'φθηνά. Ὄχι· ἂς ἔλθῃ καλλίτερα ἔξω ὁ κύριος Ἀξιωματικὸς διὰ νὰ λάβῃ ὁ ἴδιος τὸ πρᾶγμα του, καὶ σὺ λάβε 'πίσω τὰ ῥούβλια σου. Τόσο κουτὸς δὲν εἶναι ὁ Ἰβὰν Ἰβάνοβιτσ». Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην προσελθὼν ὁ γνωστότατος θαλαμηπόλος Ἴλγα διέλυσε τὰς φιλονεικίας, δηλώσας αὐτῷ ὅτι μετέφερε τὸν ἴδιον Αὐτοκράτορα, ὅστις ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπανακτήσῃ τέλος τὸν μανδύαν του. Συγχρόνως δ' ἔδειξε τὸν Αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον ἱστάμενον ἐπί τινος παραθύρου τῶν Ἀνακτόρων καὶ παρατηροῦντα τὴν εὐφρόσυνον σκηνήν. Ἐκπλαγεὶς ἐπί τινα στιγμὴν ὁ παμπόνηρος Ἰβάν, κατῆλθε ταχέως τῆς ἁμάξης του· γονυπετήσας δὲ ἀνύψωσε πλήρης σεβασμοῦ τοὺς ὀφθαλμούς του πρὸν τὸν γελῶντα καὶ ἐπινεύοντα Τσάρον, ἠσπάσθη κατ' ἀρχὰς τὸ κράσπεδον τοῦ μανδύου, εἶτα τὰ 25 ῥούβλια τὸ ἓν κατόπιν τοῦ ἄλλου, τέλος δ' ἐγερθείς, ἐπειδὴ ὁ γελῶν Αὐτοκράτωρ εἶχεν ἤδη εἰσέλθει ἐν τοῖς δωματίοις του, ἀπῆλθεν ὡς ὁ εὐτυχέστερος τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἁμαξηλατῶν τῆς Πετρουπόλεως.

* * *

Προφυλακτικὰ μέτρα κατὰ τοῦ λοιμοῦ. Ὅτε κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ἠπείλει νὰ ἐνσκήψῃ ὁ λοιμὸς ἐν Ἀλσατίᾳ, ἡ Δημοτικὴ ἀρχὴ τοῦ Μύλχαουζεν διέταξεν ἀπειρίαν προφυλακτικῶν μέτρων, ἐξ ὧν τὰ ἀκόλουθα δύο εἰσὶ τὰ μᾶλλον χαρακτηριστικά : «Ὅλοι οἱ σωροὶ τῆς κόπρου ἐκ τῶν ἀγυιῶν πρέπει ν' ἀπομακρύνωνται. Ὁ μὴ ἔχων κτήνη δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ κόπρον πρὸ τῆς οἰκίας του. Οἱ ἔχοντες ὅμως κτήνη ὀφείλουσι ν' ἀπομακρύνωσι τὴν κόπρον ἀνὰ πᾶν δεκατετραήμερον, ἐπὶ ποινῇ 15 λιρῶν».

«Ὁ μὴ ἔχων μικρὰν αὐλήν, ὀφείλει νὰ πωλήσῃ τοὺς χοίρους του καὶ τὰς χῆνας, μέχρι νεωτέρας διαταγῆς. Εἰς οὐδένα δ' ἐπιτρέπεται νὰ χύσῃ ἀκαθαρσίας ἔξω κατὰ τὴν ἡμέραν· μόνον κατὰ τὴν νύκτα, καὶ εἰς τὰ ῥυάκια. Ταῦτα πρὸς γνῶσιν, ἐκ τοῦ Δημαρχείου τοῦ Μύλχαουζεν τὴν 16ην Ὀκτωβρίου 1709».

* * *

Καθησύχασις. Κωμικός τις, λίαν ἀγαπητός, προσεκλήθη ἡμέραν τινα εἰς δεῖπνον, ἐν ᾧ παρεκάθηντο 13. Ἡ οἰκοδέσποινα παρετήρησε τοῦτο μετ' ἐκπλήξεως. «Μὴν ἀνησυχῆτε Κυρία», λέγει ὁ κωμικός, «ἐγὼ τρώγω διὰ δύο».

* * *

Ποιητικὸν ἐπεισόδιον τοῦ Γκαῖτε. — Ἐν Ἰένᾳ ὑπάρχει ξενοδοχεῖον ὑπὸ τὴν προσωνυμίαν ἡ «Ἔλατος» μετὰ βαθέος σεβασμοῦ ἀναφερόμενον ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, διότι κατοικῶν ποτὲ ἔν τινι τῶν δωματίων αὐτοῦ ὁ μέγας δραματουργὸς φιλόσοφος Γκαῖτε, συνέθετο ἓν τῶν ὡραιοτέρων καὶ δημοτικωτέρων ἀσμάτων αὐτοῦ τὸ Le roi des Aulnes.

Μόλις ἐγκαταστῇ τις ἐν τῷ ῥηθέντι ξενοδοχείῳ δὲν βραδύνει νὰ μάθῃ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου καθόσον πάντες οἱ τοῦ ξενοδοχείου ἄνθρωποι προθυμοποιοῦνται νὰ γνωρίσωσιν αὐτῷ τὴν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ αὐτῶν διαμονὴν τοῦ ἀθανάτου ποιητοῦ, καὶ δεικνύοντες τὸ δωμάτιον ἀφηγοῦνται μετὰ χαρᾶς ἡδείας τὸ ἱστορικὸν ἐπεισόδιον ὑφ' οὗ ἐνεπνεύσθη ὁ ποιητὴς καὶ ἔγραψε τὸ Le roi des Aulnes.

Τὸ 1781, λέγουσιν ἀφηγούμενοι, χωρικός τις ἐκ Kunitz ἔχων τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱὸν ἀσθενῆ ὑπ' ὀξυτάτης νόσου ἠναγκάσθη νὰ μεταφέρῃ αὐτὸν ἵππος εἰς Ἰένᾳν, ὅπως συμβουλευθῇ τοὺς Καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς πόλεως ἐκείνης.

Ὁ φιλόστοργος πατὴρ ἔφιππος καὶ μεθ' ὅλης τῆς δυνατῆς ἐπιμελείας προφυλάττων ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτοῦ τὸν πάσχοντα υἱόν του διασχίσας τὰς χιονοσκεπεῖς ἀτραποὺς καὶ

τὰς ἐν τῷ μεταξὺ ὁδοὺς ἀφίκετο ἐν Ἰένῃ καὶ μετ' ὀλίγον συγκατεριθμήθη μετὰ τῶν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ ἡ «Ἔλατος» ξενιζομένων. Ὁ Γκαῖτε κατοικῶν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ ἐκείνῳ φύσει συμπαθὴς καὶ φιλάνθρωπος, ἔλαβε μέγα ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τοῦ πάσχοντος τέκνου τοῦ ἀτυχοῦς χωρικοῦ, καὶ συνέστησεν αὐτὸ εἰς φίλον του Ἰατρόν. Δυστυχῶς ἡ νόσος ἤδη εἶχε πλέον καταστῆ ἀνίατος, καὶ ὁ Ἰατρὸς ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀπελπισίαν του· περίλυπος πότε ὁ χωρικὸς ἔλαβε καὶ αὖθις ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτοῦ τὸν πάσχοντα υἱόν του, καὶ ἐφιππεύσας ἀνεχώρησε καλπάζων ἐξ Ἰένης διευθυνόμενος εἰς τὸ χωρίον του ἠσμονήσας ἐκ τῆς συγκινήσεως νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἵνα ἀποχαιρετήσῃ τὸν Ποιητήν· κακῇ μοίρᾳ πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς τὸν οἰκίσκον του ὁ χωρικὸς τὸ πάσχον τέκνον του ἐξέπνευσεν εἰς τὰς ἀγκάλας του....

Ὁ Γκαῖτε μαθὼν τὴν θλιβερὰν ταύτην ἔκβασιν τῆς ἀσθενείας τοῦ τέκνου ἐκείνου ὑπὲρ οὗ τοσοῦτον συνεπάσχισε, ἐκλείσθη παραχρῆμα εἰς τὸ δωμάτιόν του, καὶ ἔγραψε τὸ ἀθάνατον ποίημα.

ΠΟΙΗΣΙΣ

—

Τῷ ἀγαπητῷ μοι

ΚΩΝΣΤ. Φ. ΣΚΟΚΩ

Σὲ ἐννοῶ· τὴν ἔκστασιν μαντεύω τῆς ψυχῆς σου·
Μεθύσκεται εἰς ὄνειρον γλυκὺ τοῦ παραδείσου·
Ἐκτείνουσα τὰς πτέρυγας καὶ ἄνω τῶν αἰθέρων
Εἰς τοὺς γλαυκοὺς ὁρίζοντας πλανᾶται τῶν ἀστέρων·
Ἐμπρός της ἀκτινοβολοῦν τῶν οὐρανῶν οἱ θόλοι
Καὶ εἶν' ἀγγέλων ῥεμβασμοὶ οἱ ῥεμβασμοί της ὅλοι.

—

Ἐκεῖ ποῦ ζῶσιν αἱ ψυχαὶ καὶ τρέφουν τὴν καρδίαν
Παλμοὶ μεγάλοι, μέλποντες ἀγγέλων μελῳδίαν,
Κ' αἱ γόησσαι ἐλπίδες της ἀναπτεροῦνται πᾶσαι,
Εὐδαίμων μὲ τὸν ἄγγελον ἐκεῖνον συναντᾶσαι
Καὶ πάλλουν αἱ καρδίαι σας ἐν μέσῳ τοῦ ἀπείρου
Εἰς γοητείαν ἄρρητον ἀγγελικοῦ ὀνείρου.

—

Τὰ προκαλοῦντα θέλγητρα καὶ τὰ θαμβοῦντα κάλλη
Σαρόνει τὸ φθινόπωρον καὶ ἡ ἀνεμοζάλη,
Καὶ μόνον θάλλει τῆς ψυχῆς τὸ κάλλος αἰωνίως·
Μὲ τὸν χρυσὸν δὲν γίνεται γλυκύτερος ὁ βίος·
Ὁ ὄγκος τοῦ ὀνόματος, ἡ δόξα, ἡ λαμπρότης,
Συνήθως εἶνε δάκρυα, φεράκη, ματαιότης.

—

Ἂς κύπτουν ἄλλοι, ταπεινοὶ τοῦ πλούτου δορυφόροι,
Ἂς λάμπῃ εἰς ἀδάμαντας ἡ ὠχριῶσα κόρη·
Ἓν δάκρυ ἀδαμάντινον τῆς «Καρολίνας» μόνον
Ἀνακουφίζει συμφοράς, τοὺς πόνους βαλσαμόνων,
Καὶ ἓν γλυκὺ μειδίαμα ἐγκλείει εὐτυχίαν
Κ' ἂν φίλημά της τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀθανασίαν.

—

Ἡ μοῖρα γράφει κάποτε τὸν βίον μας μὲ αἷμα
Καὶ μάρτυρος ἀκάνθινον μᾶς προορίζει στέμμα·
Ἐν μέσῳ πλὴν τῶν συμφορῶν, ἐν μέσῳ τῶν δακρύων
Πολλάκις ἀκτινοβολεῖ ἐράσμιον καὶ θεῖον
Τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς καὶ τὸ ἐμπνέον κάλλος
Καὶ λησμονεῖται τῆς ζωῆς ὁ πόνος καὶ ὁ σάλος.

—

Εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, τὸν μοχθηρὸν, ἀνδρίζου·
Εἰς τὸ γλυκύ σου ὄνειρον ἐντρύφα καὶ βυθίζου,
Καὶ εἰς ἀπογοήτευσιν ποτὲ μὴ ἐξυπνήσῃς·
Ὁ βίος εἶν' ἀβίωτος μὲ μόνον ἀναμνήσεις.
Ὦ! πίστευε καὶ ἔλπιζε, ἀγάπα καὶ εὐτύχει
Καὶ τὸ γλυκύ σου ὄνειρον ἂς συμπληρώσ' ἡ τύχη...

Ἄργος, Δεκεμβρίῳ 1885.

Δ. Κ. ΒΑΡΔΟΥΝΙΩΤΗΣ

ΛΑΤΡΕΙΑ

Τῇ δεσποσύνῃ Α. Κ.

(Αἰτήσει τοῦ φιλτάτου μου Ν. Χ.)

—

Μακράν σου μόνος κ' ἔρημος πλανῶμαι ἐν ἀνίᾳ,
Τὴν συμπαθῆ σου καλλονὴν ἀναπολῶν καὶ κλαίων,
Τὰ πάντα βλέπει μελανὰ ἡ τλήμων μου καρδία,
Ἀφ' ὅτου δὲν συνήντησα τὸ βλέμμα σου τὸ κᾶτον.

—

Ἐρώτησον ἂν δυσπιστῇς τὴν αὖραν ἥτις πνέει
Καὶ μὲ πτερὰ ἀόρατα τὴν κόμην σου θωπεύει·
Νὰ μάθῃς ἡ καρδία μου πόσον πονεῖ καὶ κλαίει,
Καὶ πόσον ἡ ταλαίπωρος ἀκόμη σὲ λατρεύει.

—

Σὺ εἶσαι μόνη ἐπὶ γῆς παρήγορος ἐλπίς μου,
Ὡς οὗ βαρύθυμος ταφῶ εἰς τὸ μοιραῖον χῶμα·
Ἀλλὰ καὶ τότε θ' ἀντηχοῦν οἱ στόνοι τῆς ψυχῆς μου,
Πενθίμως εἰς τοῦ οὐρανοῦ τὸ ἀστερόεν δῶμα.

—

Καὶ σὺ, ὦ κόρη θελκτική, ψυχὴ πεφιλημένη,
Ζῆθι ὀλβία κ' εὐτυχής, καὶ πάντοτ' εὐδαιμόνει,
Αἱ θλίψεις καὶ οἱ στεναγμοὶ εἰς σὲ νὰ μείνουν ξένοι·
Καὶ τὴν ποποῦσαν δι' ἐσὲ καρδίαν μὴ λησμόνει.

Ἔγραφον ἐν Μήλῳ μηνὶ Ἰουλίῳ 1885.

Γ. Θ. Κ.

Τῷ φιλτάτῳ μοι Ο. Β.

Ὁ χρόνος ἐκ τῆς μνήμης μας τοὺς φίλους διαγράφει,
καὶ τοὺς καλύπτει λήθης πλάξ, ὡς τοὺς νεκροὺς οἱ τάφοι.
Τοιοῦτον εἶνε δυστυχῶς τὸ πνεῦμα τοῦ Αἰῶνος.
Κ' ἂν ἀγαπᾷς;.. θὰ εὑρεθῇς μὲ τὴν ἀγάπην μόνος.

Ἐν Πειραιεῖ 21 Δεκεμβρίου 1885.